

Medicorum Silesiacorum Satyrae, Quae Varias Observationes, Casus, Experimenta, Tentamina Ex Omni Medicinae Ambitu Petita Exhibent ...

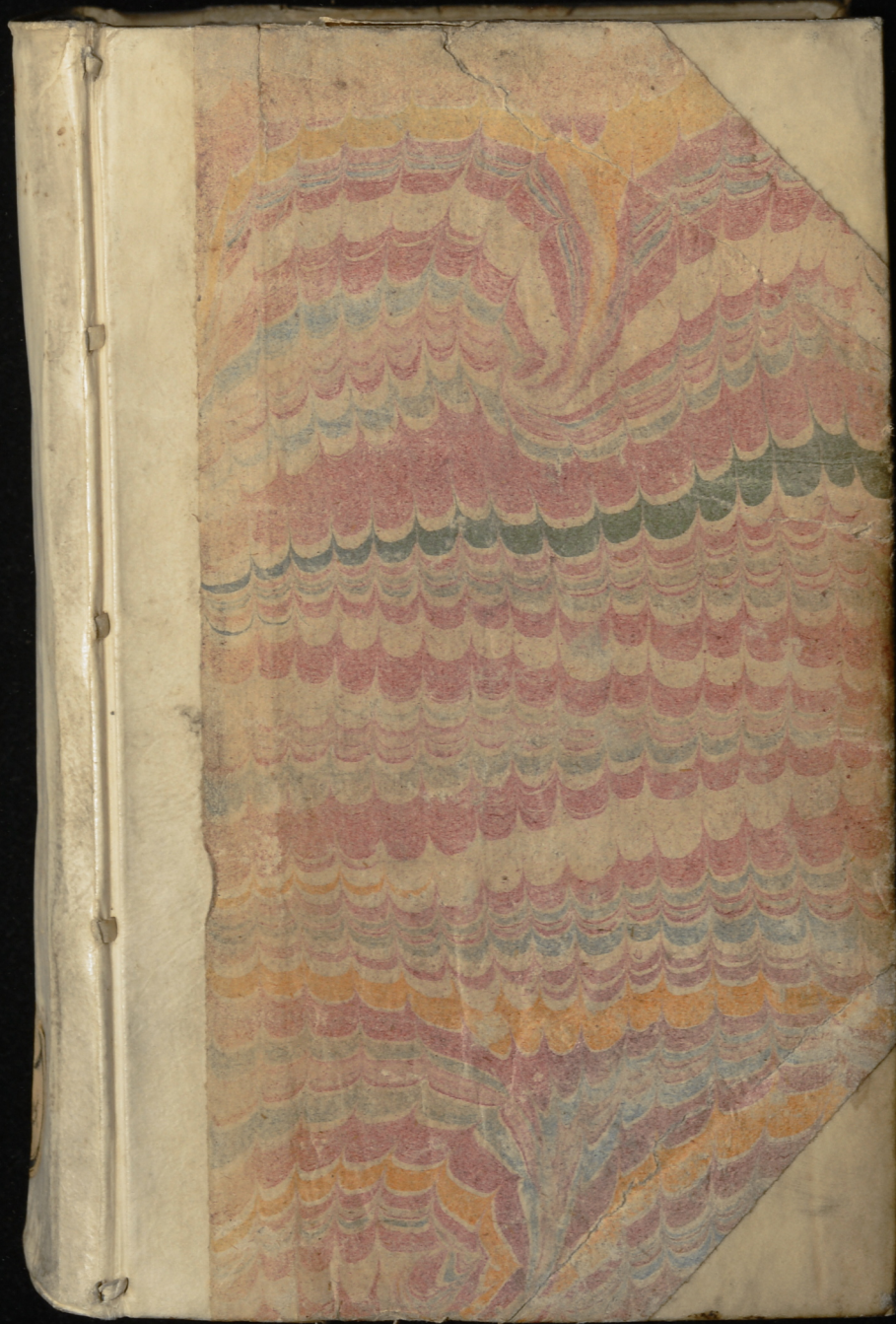
Specimen III

Wratislaviae: Lipsiae: Korn, 1737

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn82193564X>

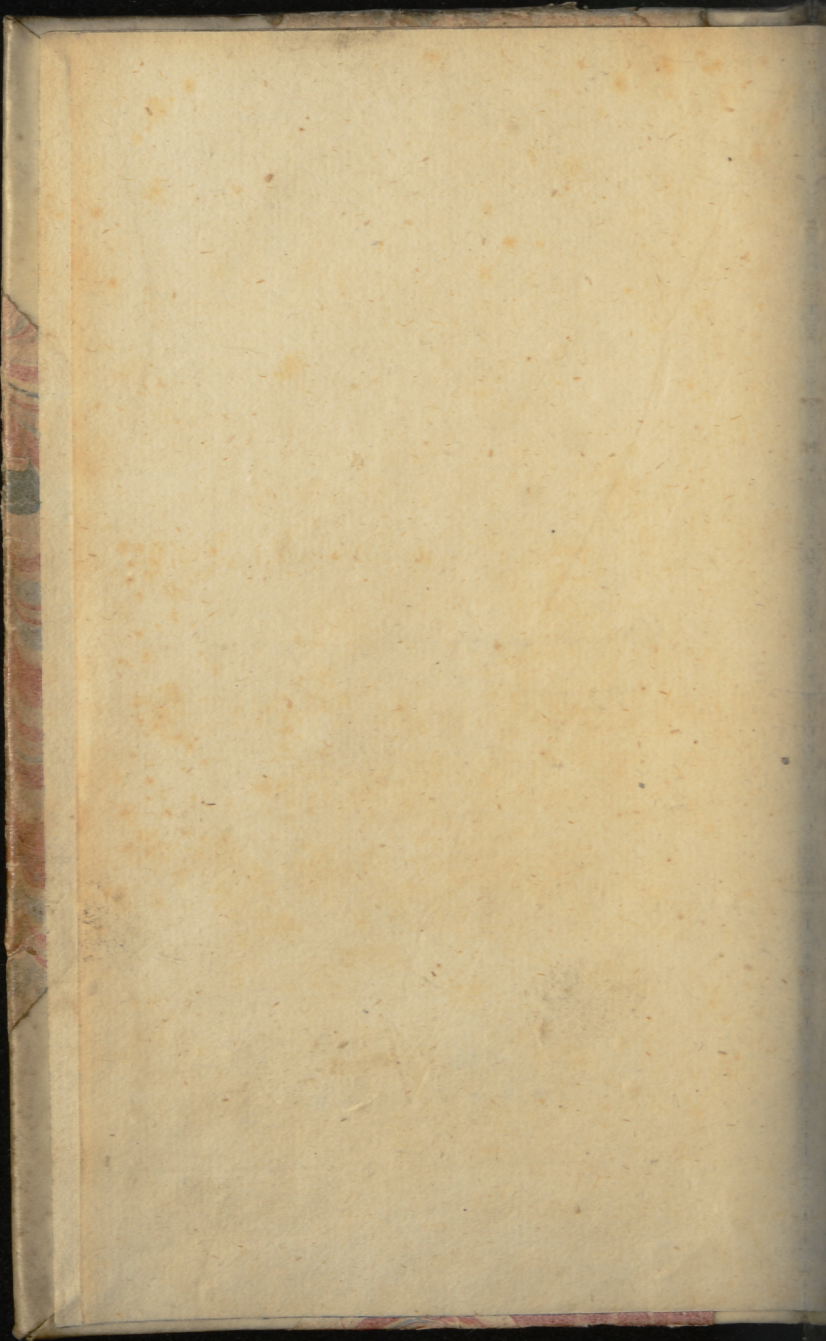
Band (Druck) Freier Zugang

Linnæus dreizehn L. f. h. f.

Ma - 3605.

MEDICORVM
SILESIACORVM
SATYRAE,

QVAE
VARIAS

OBSERVATIONES,

CASVS, EXPERIMENTA,
TENTAMINA,

EX

OMNI MEDICINAE AMBITV

PETITA,

EXHIBENT.

SPECIMEN III.

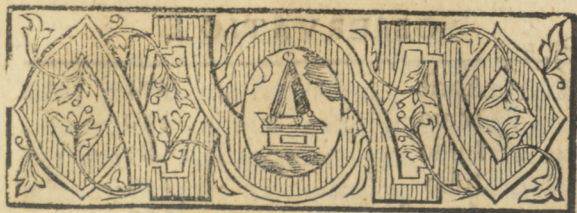
CVM FIGVRIS.

WRATISLAVIÆ ET LIPSIÆ,
IMPENSIS JOH. JACOBI KORNII.

1737.

MEDICORVM
SILESIAECORVM
SATYRAE
DVAE
VARIAS
BACO
NON FINGENDVM, AVT EXCOGITANDVM,
SED INVENIENDVM
QVID NATVRA FACIAT, AVT FERAT.
TENTAMINA
OMNIVM MEDICINARVM AMBITV
PETITA
EXHIBENT
SPECIMEN III
CVM VARIIS

WRATISLAVIAE ET LISIAE
IMPENSIS JOH. JACOBI KORNII
1757

OBSERVATIO I.

Anno 1736. Wratislavia demortuorum
Index.

Annus 1736. Silesiæ nostræ multis modis, quamvis satis nunquam deplorandis, admodum notabilis, quum bono cum Deo præterlapsus sit, more nostro intra eius terminos vita functorum catalogum inferimus. Notandum tamen, quod semel iam monuimus, præsentem indicem saltem exhibere eos, qui in Ecclesiis, earumque cæmeteriis August. Confess. intra & extra vrbis muros addictarum, scilicet S. Elifabethæ, S. Mariæ Magdalænæ, S. Bernardini, Omnium Sanctorum, XIM. Virginum, & harum filibus S. Barbaræ, S. Christophori, S. Saluatoris, terræ mandati sunt. Moriebantur autem

a die 25. Decembr. 1735.

ad 1. Mensis Ianuarii 1736. 28

Mense Ianuario 171

Februario 118

Martio 120

A 2

Apri-

OBSERVATIO I.

Aprili	124
Maio	130
Iunio	89
Iulio	116
Augusto	150
Septembri	174
Octobri	153
Novembri	117
Decembri	
ad 24. diem eiusdem	117

qui summam conficiunt MDCVII. personarum. In eis vero 320. Viri, 153. Vxores, 227. Viduæ, 68. Iuuenes, 99. Virgines, 351. Pueri intra *decimum ætatis annum extincti*, 312. eius conditionis puellæ, 40. Pueri ante natiuitatem mortui, & 37. tales puellæ occurrunt. Nati e contrario sunt 687. pueri, & 686. puellæ, id est MCCCLXXIII. homines. Futuræ vero incolarum multiplicationi 346. nuptiæ hoc anno celebratæ fundamenta iecerunt. Minor igitur est decedentium huius anni numerus, numero anni antecedentis, 58, natorum e contrario maior, 89. capitibus.

SCHOLION.

Mirandum omnino est, annum præterlapsum inconsueto tempore frigidum, pluuiosum, tot prouinciam inundationibus vastantem. non maiores effecisse inter mortales strages: Sed quas eo ipso non causauit, præfens 1737, tanquam necessarias sequelas, ægritudines,

nes, mortesque subitaneas, producit, forte numerosiores adhuc producturus, nisi venti per omnem autumnum flantes, imo furentes, atmosphæram, tot peregrinis ex paludibus, flagnis, ob denegatum hæcenus motum, putrido & vliginoso, fœtido humore plenis per crebras autem pluias, imbres, inundationes, turbatis, motis, in aerem ascendentibus vaporibus grauidam, tot aquosis insuper bullulis repletam, purgassent, liberassent. Quum vero periculosos morbos, nunc (vere scilicet 1737, quo hæc scribimus) pro præterlapsi anni tempestatis consecrariis, quibus multum anxæ simul præbuit annonæ raritas & caritas, incolas pauperes ad nutrimenta alias plane inconsueta, fastidita, famis sedandæ causa deuoranda cogens, habeamus, ea, quæ ad hæc dici possent, alii seruamus loco.

OBSERVATIO II.

Puer Iudeus, quoad genitalia monstruosus, neque tamen Hermaphroditis adnumerandus. ()*

A Nno 1735. die 23. Decembris, occasio sese obtulit vna cum D. D. EICHHOLTZIO p. t. Med. Pract. Vratislauenſi, amico
A 3 meo

(*) Hanc obseruationem FAVTORI cuidam, Medico Vratislauenſi exercitato, qui tamen latere voluit, debemus, cui etiam publicas agimus gratias, eumque

meo æstumatissimo, *Infantem Iudaicum circa genitalia monstrosum* visitandi vti præsens *Tab. I.* denotat atque docet. Circumstantiæ autem totius rei ita sese habebant.

Mulier Iudaica, hic Vratislaviæ in sic dicta palæstra pugilum (*Sechschule*) habitans, modo dictum fœtum vtero ferebat, ultimo autem gestationis tempore reliqui eiusdem liberi sexus sequioris variolis laborabant confluentibus, quibus genitalia variolis vndique obsessa mirum in modum intumuerant, quæ durante variolarum periodo sæpius aspexit. Præterlapsis fere tribus septimanis nempe die 14. Decembris 1735. partum reliquo corpore & membris quidem sanum, circa genitalia vero monstrosum enixa est. Scrotum quidem ordinarium in loco alios consueto apparebat, at, loco penis supra scrotum pendentis vel ipsi accumbentis naturalis, conspiciebatur versus latus dextrum, super scrotum oblique deorsum, ad longitudinem sesquipollicis, cutis, qua penis inclusus, adeo corrugata ac si integumenta membri virilis communia ipsi agglutinata essent. Quando itaque infans situ erecto positus, considerabatur, nullus in conspectum prodibat penis, reclinato autem & erecto scroto, in septo scroti versus perinaum, glans penis

que precamur, ut alia plura, quibus scrinia sua abunde instructa scimus, nobiscum publicæ causæ utilitatis in posterum benigne communicare velit.

penis vna cum retracto quasi præputio formam trianguli repræsentante apparebat. Glans penis imperforata & tenui quasi membranula obducta erat, quæ in formam tenuis ligamenti, frænuli instar, in septo scroti ad Perinæum vsque, arcte se distendebat, vbi rima quadrantis pollicis magnitudine & in eadem foraminulum, cuius orificium vix acum textoriam (eine starcke Stricknadel) admittebat, obseruabatur. Inquirebatur quidem, an glans penis, sub expensa tenui membranula aperturam quandam ostenderet, ecce vero, nulla inueniebatur, atramen membrum virile, in scroto, sub tunica illa penis corrugata, ad longitudinem sesqui pollicis, cum vno testiculo, tactu facile perscrutando, aderat. Vrethram stylo explorare annitebamur, & inueniebamus illam deorsum, intestinum rectum versus & perinæum reclinatam, ita vt per inuentam in perinæo rimam stylus paulatim protrudi posset, ex qua scilicet & infans sursum versus, quasi ex fonte saliente vrinam reddebat. Natus ille infans non statim octo diebus præterlapsis more solito circumcidebatur, sed hic actus post spatium 14. a natiuitate dierum, præter nationis huius consuetudinem, demum instituebatur, dubii enim parentes hærebant, cui sexui esset adscribendus, expectantes an forsan ex rima illa sub scroto se manifestante, vestigia pudendi muliebris prouenirent. Cum vero nulla alia sexus distin-

Etio inueniri poterat, ad masculos referebatur & circumcidebatur. Per totum vitæ tempus valetudinarius erat, donec præterlapsis septem cum dimidio mensibus, e vita discessit. Mortuo illo, genitalia & præsertim sæpius laudata rima, eandem formam & figuram, quam tum temporis cum in lucem ederetur, ostendebant, retinuerunt.

SCHOLION. (*)

Cum in primo specimine præsentium *Saryvarum Medicorum Silesiacorum*, Icon partus *Tab. III.* cuiusdam, falso pro Hermaphrodito habitus, a celeberrimo D. D. BVRGHART, Phisico Reichenbacensi communicata, mihi ante oculos venerit, qui partus *nostro hic Vratislaviæ nato Iudæo & hic Tab. I.* delineato itidem pro Hermaphrodito a quibusdam falso habito, in multis similis esse videtur; his permotus sum, vt quædam de eodem referrem & communicarem. Hic nempe noster puer Iudæus, cuius mentio nuper in *Silesiæ nouis literariis (In den gelehrten Neuigkeiten Schlesiens) Mensis Februarii 1736. pag. 60. seqq.* facta est, a quibusdam etiam eruditis Hermaphroditus iudicatus fuit, an vero ita iudicantes recte aspexerint, & accurate non solum consideraerint, sed & vt probe de eodem iudicarent, genitalia eiusdem rite inquisuerint, mihi non

(*) Et istud ab AVTORE obseruationis profectum est.

nondum innotuit, neque de eadem re litem mouebo. Ego vero cum simul in præsentia memorati D. D. EICHHOLTZII, qui propria manu, monstrosa ista genitalia delineauit, accurate hæc uisitarim, & nihil inuenire potuerim, quod signa characteristica genuini uerique hermaphroditi designaret, *eundem non pro Androgyno, sed pro homine quoad genitalia monstroso, quoad reliquas uero corporis partes, pro homine naturali, & masculo agnosco.* Etenim quamuis Hermaphroditorum species figuris ab auctoribus descriptæ inueniantur, quas partim pro diuersis circumstantiis describere partim sollicitè depinxere, (BAVHINVS de Hermaphrodit. lib. I. cap. 4. & RIOLANVS de Hermaph. cap. 12.) definitio tamen & conditio generis singulis attributis conuenire debet. Sunt itaque secundum Magnif. D. D. MICHAELEM ALBERTI *Iurispr. Med. Tom. I. Part. I. §. 31. pag. 50.* aliorumque tam Ictorum quam Medicorum mentem, genuino sensu Hermaphroditi, seu Androgyni: *Homines de uiroque sexu participantes, qui tamen pro diuersitate organorum genitalium differunt, ut nempe unum præ altero præualeat, nunc uirumque in vno eodemque gradu præsto sit.* Et Celeb. PAVLVVS ZACCHIAS *Quæstion. Med. Legal. lib. III. Tit. I. quæst. IX. num. 1.* scribit: *Qui uero dicantur Hermaphroditum notissimum est, & declarat ex Iureconsultis, in L. queritur. ff. de stat. hom. nimirum dici eos, qui partim habent membra uiri, partim mulieris.* Et

A 5

quod

quod Hermaphroditum veri utriusque sexus genitalibus donatum esse debeant, ex derivatione ipsius vocabuli *Androgynus*, quod ab *άνη* vir & *γυνή* mulier deducitur, facile clarescit. Si eos itaque secundum ordinem diuidere volumus, non inepte faciam, si eos in quatuor classes redigam. Etenim I. inueniuntur *Masculi potentes*, ad agendum apti tantum, quorum sexus virilis muliebri præstat, imo qui & hæc, quæ viris in coitu propria sunt, peragere possunt, nullo modo vero mulierum vices subire. Et hi viris adscribuntur. *Leg. 6. §. 2. ff. de lib. & posthum.* II. sunt *Femineo potentes*, ad patendum apti tantum: quibus genitalia muliebria præ virilibus prævalent, & solum in coitu mulierum muneribus fungi possunt. Et referuntur ad mulieres *L. 10. ff. de stat. hom. & L. 15. ff. de Testam.* III. *Vtroque potentes* inueniuntur, qui ad utrumque parati & agere & pati possunt. Conf. *ZACCHIUS Quest. Med. Leg. lib. VII. Tit. I. qu. VIII. num. 24. 29. & 30.* ubi multifaria auctorum exempla & rationes enarrat. Quippe qui ad quale genus referendi sint, accurate determinare non possumus, sed hic a potiori concludere solemus, illosque huic generi annumerare, cuius genitalia præ altero sunt potentiora. IV. Sunt *neutro potentes*, neque agentes, neque patientes, qui quidem utriusque sexus genitalibus præditi, tamen neutro aliquid præstare possunt, sed mere impotentes inueniuntur; de quibus *ZACCHIUS* Lib.

Lib. cit. Lib. III. Tit. I. qu. IX. num. 3. ita differit: *Potest uterque tam exilis esse, ut neque ad agendam, neque ad patiendum satisfaciat. ut in femina Æthiopica, de qua COLVMBVS Lib. V. Anatom.* Et hi mulieribus adscribuntur. Conf. IO. HENR. Nobil. de BERGER. *Oeconom. Iuris lib. I. Tit. II. §. 3. pag. m. 44.* Has itaque quatuor Hermaphroditorum species non solum iam memoratus celeberrimus BERGERVS *loc. cit.* confirmat, sed & ZACCHIAS *loc. cit.* itidem sequentibus verbis ita describit: *Nam quidam, inquit, neque agere neque pati commode possunt, quidam ad utrumque apti, quidam ad agendum tantum, quidam ad patiendum tantum, prout hic aut ille sexus praeualet, cui sexus & adscribendi.* & num. 3. pergit: *Præualet enim qui magis conspicuus.* & lib. VII. Tit. I. qu. VIII. num. 16. *Sexus enim qui præualet mole semper magis conspicuus, qui irritus est, minus.* Plura de harum specierum differentiis fufius legi possunt in SCHENCKII *Obs. Med. Lib. IV. de part Genital. pag. 520.* & ZACCHIA *loc. cit.* Ex quibus clare & distincte apparet, quod Hermaphroditum commode & iuste in quatuor classes diuidi possint, hi vero omnes utriusque sexus genitalibus instructi esse debent. Consideremus itaque supra in casu descriptum nostrum partum, secundum eius corporis constitutionem. In eo quidem glandem membri virilis, scrotumque ordinarium, & in eodem palpabilem, verum & manifestum testiculum,

mem-

membrumque virile reperimus; an vero alter testiculus in seroto præsens & absconditus fuerit, id ob natiteneram adhuc texturam accuratius perscrutari mihi non licuit. Ast vbi alterum Hermaphroditii signum characteristicum, genitalia nempe muliebria inueniantur? Licet alii inferiorem *rimulam* tanquam naturalem & teneram *vulvam* designant, vberime tamen patebit, si illius organa & requisita consideramus, nullam hic adfuisse. Externo enim aspectu *rimula* ista *Tab. I. Lit. b.* ita comparata erat, vt in illa neque *labia*, neque *Nympha*, neque *Clitoris* sese manifestarent; sed rima ita conspicienda se præbebat ac si paruulum istud ligamentum extraordinarium *Tab. I. lit. g.* subtili scalpro quasi perfossum esset, imo etiam nisi eius tunica subtilis distincte stylo separaretur, hæc apertura nullo modo in conspectum veniebat. Nullum *Vaginae uteri orificium externum* aderat, licet vrina per exiguum illud foramen stillaret, aut profueret: quapropter causam non video, cur, cum vere pars Hermaphroditii essentialis desit, hic partus Hermaphroditus nuncupari possit. Ego quidem clariori argumento nondum victus, hunc Hermaphroditum non iudico, sed potius (quod tamen pro causa absolute tali non vendito, sed coniectura ex circumstantiis impulsus) pro errore quem inter formandum natura commisit, dum mater tempore imprægnationis reliquorum liberorum, variolis confluentibus

agro-

agrotantium, genitalia tumentia frequenter aspexerit, habeo. Nam in scroto absconditum membrum virile natura ita formavit, ut accurate exterius tactu explorari potuerit, quasi inde masculinum genus indicaret, quamquam in ductu urinæ excretorio, urethra scilicet aberrasset; cum enim peruersis ideis & imaginationibus matris, in operationibus suis adeo perturbata fuerit natura, quoniam per frequentem matris sensibilibus aspectum genitalium muliebrum, in reliquis liberis, eiusmodi peruersæ impressiones in mente excitari potuerint, ita ut anima secundum ideas matris operaretur & formaret. vid. COSCHWITZ *Organism. & Mechanism. Sect. I. cap. VII. §. 39. sub Schol. p. 180. & seq.* ZACCHIAS. *Quæst. Med. Legal. lib. IX. Tit. I. Quæst. vlt. num. 129. seqq.* NENTER *Fund. Med. Tom. II. Tab. CCVI. pag. 947. de neuis matern.* Hinc facile a vero & ordinario loco recedere, pudenda virilia relinquere & versus illum locum, ubi alias genitalia muliebria in statu naturali reperiuntur, ductum urinæ excretorium præternaturaliter dirigere potuit. Nemo vero animæ rationalis formationem ita concipiat, quod anima rationalis embryonis secundum ideas matris formet, qua format; sed anima rationalis embryonis format secundum ideas sibi a primo tempore creationis a Creatore ad conferuandum genus suum communicatas proprias, ut, dum oculo imprægnato, secundum illas, formationis opus effi.

efficiat. Errat autem, dum cum anima matris intime communicat, sic ex eiusmodi ideis a matre fortuito casu ex improviso firmiter impressis, errorem committit, & secundum apprehensam a matre ideam tali communicationis lege, corpori embryonis eandem figuram apponit, & huiusmodi monstruosam formam in corpore embryonis efficit. Quomodo vero & a quo anima rationalis propagetur nullam controuersiam mouebo, neque contra aliorum hypothesas argumentis meis assurgam, sed cuiuslibet sententiam, bona pace intactam relinquam. Quod vero infans noster masculus censendus sit, ex genitalibus virilibus, quamuis aliquantum imperfectis patet, si enim membrum virile prominet & testibus associatur, effi etiam vnus tantum appareret testiculus, testes vero signum masculitatis sunt; confirmante ZACCHIA *L. c. lib. VII. Tit. I. qu. VIII. num. 17. seqq.* omnino pro masculo habendus est. Vnicum adhuc dolendum est, quod meum in hoc casu idem factum fuit, quod supra memorato D. D. BVRGHARDTO, quod nec mihi nec alio medico, parentes huius pueri, vel ex negligentia, vel ex horrore, ne eorum caro & sanguis a christianorum manibus dilaceraretur & profundereetur, mortem significauerint, sed iam sepulto, mortuum esse mihi indicauerint, alias nullam occasionem puerum cultro anatomico subiiciendi, pratermississem, vbi deinde natura er-

ror

ror & fortasse valde notabilis apprime inquiri, & curiosis publicari potuisset. Interim nos contentos esse oportet, idem a posteriori relatum haberi, quod a priori detegi non potuit.

Si autem curiosum nobis lubet intueri Hermaphroditum, *sexum utrumque* habentem tam bene distinctam, ille erit homo succi plenus, statura magnus, ætatis mediæ, cuius genitalia *Tab. II.* delineata sunt, qui olim An. 1726. in hortis olitorum Lipsiensium (in den Kohlgarten) nefario modo, lucri turpis causa, publice sese hominibus in conspectum dedit, postea vero a Prænobilissimo Lipsiensium senatu, post carcerem in curia passum, vrbe exire iussus est, cuius genitalia die 23. Maii illius anni ex vivo subiecto accuratissime secundum naturalem magnitudinem (*) & longitudinem a modo dicto D. D. EICHHOLTZ t. t. Med. studioso in præsentia tum temporis Physici Lipsiensium ordinarii, Prænobiliff. D. D. LISCHWITZ, nunc Professoris & Archiatri Holfatici in Academia Kilionenfi, delineata sunt, qui

(*) LECTORES monemus, hanc quidem naturalem magnitudinem, in Scheda ab Experient. D AVTORE delineata, præ se tulisse rari Hermaphroditi, eiusque perfecte talis genitalia, heic vero (quum Iconum limites præscriptos extendere nobis liceat) quodammodo esse contracta, ita tamen vt additæ scalæ beneficio, naturalis eorundem magnitudo restitui facile possit.

qui mecum eadem genitalia adumbrata postea communicauit, cuius permisso hæc curiositatis ergo, apponere volui.

Explicatio Tab. I.

- a) Regio vmbilici.
- b) Femur dextrum.
- c) Femur sinistrum.
- d) Scrotum quodammodo reclinatum.
- e) Cutis membri virilis apparentis corrugata.
- f) Glans cum retracto præputio penis.
- g) Ligamentum tenue extraordinarium in septo scroti.
- h) Rima cum foraminulo, per quam vrina effluxit, pro vulua falso habita.
- i) Perinæum.

Explicatio Tab. II.

- a) Mons veneris. b) Præputium clitoridis.
- c) Clitoris. d) labia pudendi externi.
- e) Vrethra, ad vrinæ excretionem destinata.
- f) Glans penis perforata vrinam tamen non excernens.
- g) Penis. h) Testiculi duo.
- i) Orificium vaginæ vteri.
- k) Nymphæ.
- l) Perinæum.
- m) Orificium ani.

OBSER-

OBSERVATIO III.

Febris continua, feminam, a cane rabido ante nouem septimanas morsam, corripiens, letalis.

Femina quadraginta annorum, aliquot liberorum mater, habitus corporis macri, mense Februario 1736. ante Bacchanalia a cane rabido morsa, amplum vulnus in brachio sinistro accepit. Hoc vero post duas hebdomades citius quam par fuit consolidatur, & ante consolidationem spiritu vini, imo & ipso vino tepido sæpius lauatur, adsumsit etiam, nescimus cuius consilio, aliquoties diaphoretica, vehementer diaphoresin cientia. Hac fabula peracta nos demum consulimur, nihil boni ipsi, quamuis adhuc sana sibi videbatur, prædicentes, sed potius suafimus, vt vulnus consolidatum iterum aperiri iuberet, quod tamen noluit, dicens: Sie wäre froh, daß das Loch zugeheilet wäre, und solte es wieder lassen aufschneiden? imo locum circumcirca scarificari renuit, dedimus itaque obstinatæ pulverem, alias hoc in casu non inutilem ex Rad. Pimp. alb. Bacc Laur. Galang. Valerian. Antimon. diaph. Arcani. duplic. aa. Drachma vna paratum, singulis diebus bis sumendum semidrachmæ pondere. Circa 12. vero diem Aprilis quum hætenus bene se habuisset, de horrore & æstu subsequente, quos sudores lar-

Spec. III.

B

gi

gi excipiunt, incipit conqueri. Die post sequuntur anxietates præcordiorum, capitis dolor, & tussicula. Brachium antea vulneratum dolere incipit, & quasi sensum amittere, præfertim circa vulneris consolidati cicatricem, quæ & omnis fere regio vicina violaceum adquirebat colorem. Die quinta demum prima vice aduocamur, inuenientes ægram febre laborantem continua, non quidem adeo vehementi, catharrhalem, hoc tempore grassantem, æmulante, adspectu quodammodo toruam, sudoribus perfusam frigidiusculis, mente anxiam, mortem, quam consiliis nostris non obediens sibi ipsi causasse putat, metuentem, vrina erat aurantii coloris sed clara, & quod notandum, menses, quorum fluxum ante quatuordecim dies experta, iterum adparebant. Propinauimus pulueres digestiuos cum præcipitantibus & Mixturem diapnoico-resoluentem ex Ess. Pimp. alb. Mixt. S. S. camphor., simulque adstantibus candidè diximus, quod aliam morbi non expectaremus solutionem, nisi mortem, prægresso morbi, non febris indoli adscribendam. Die sexta, morbi eadem erat facies, nisi quod menses iterum cessarent, dolorque brachii olim mortu vulnerati auctior fieret, & vrina atomis innatantibus splendidis (glänzendem Staube) mixta adpareret. Die septima, liberior erat quodammodo respiratio, & dolores post adplicatum a chirurgo emplastrum sambucinum cam-

camphoratum leniores, sudores multi, vrina turbida cum sedimento limoso, mane nau-seam, cum vomituriendi conatu sensit patiens, statim tamen cessantem. His simul sumtis luce meridiana clarius adparebat, naturam, hac die, qui criticus erat, omnia, quæ vel potuit, moliri, conseruationi corporis idonea. Die octaua, quæ erat Aprilis, quum vrina iterum limpidior esset reddita, quamuis non in totum clara, nox præcesserit infomnis, anxietates præcordiorum augmenta caperent, doloresque in brachio recurrerent, vesicatoria suademus nullam tamen opem ferentia. Die nona virium fere omnium prostratio, multæ saliuæ spumescens ex ore effluxus, dolorum fere omnium subitanea remissio, & extremorum tam brachiorum quam pedum resolutio, paralyseos ad instar, ita vt excrementa aluina & vesicæ, inuoluntarie & præter perceptionem effluerent, nulla tamen mentis perturbatio. Die decima, Ptyalismus copiosior, facies hippocratica, extremorum frigus, temporum sudatio, internus calor, respiratio anxia, loquela difficilis. mens tamen adhuc sibi constans. Die vndecima, eadem symptomata, sed in peius cuncta ruentia, & ægram magis magisque debilitantia, ita vt singulis momentis mors instare videretur. Ptyalismus copiosior, quam vilo ante die. Die duodecima, & Aprilis 26, nocte infomni transacta, & symptomatibus omnibus grauioribus factis,

leuioribus prægressis, & vix obseruabilibus deliriis, quæ ex vultu quasi ridente, verba enim, quæ fecit, difficulter vel plane non percipi potuerunt, colligebantur, mane hora octaua placide obdormiuit, & quod notatu dignum, eo die scilicet Iouis, & eadem hora, imo fere horæ quadrante, qua ante nouem septimanas, a rabido cane erat morsa. Corpus demortuæ & facies præsertim statim tingebatur colore cærulescenti, liuido, qui tamen post viginti quatuor horas iterum maximam partem euauit.

SCHOLION.

Nullum forte venenum tam absconditæ, tamque periculosæ naturæ reperitur, quam *rabidi canis*, animalis alias ad consortium hominis quasi nati, & ideo *Φιλάνθρωπον* dicti, *saliua*, non semper subito aut vno vel altero post communicationem die, animal siue morsum, siue vlllo alio modo infectum, sed longo interdum temporis interuallo demum interficiens. Raro tam adcurate se intra quadraginta dierum cancellos, antequam suam vim exferat, vt quidam credunt, continere solet, vid. GREVINA *de Venen. lib. I. cap. XXXV. pag. m. 134.* sed potius, quandoque citius, quandoque tardius operatur, vt duo vel sex menses, imo interdum annus integer vel plures effluant, priusquam molestiæ quidquam percipiant morfi, aut aliter inquinati. Ita quosdam,

dam, sputo tantum canis rabidi perfusus, nullo accepto vulnere, rabiem contraxisse, MATTHIOLVS *Comment. in lib. VI. DIOSCORID. cap. 36. pag. m. 1009.* quendam e sola manus in canis rabidi os, licet eam canis non morderit, impositione, rabidum factum IOH. MATH. de GRADIBVS *Consil. 82.* quendam ex vulnere per gladium, quo canis antea rabidus interfectus est, accepto, hydrophobum SCHENCKIUS *Lib. VII. Obseruat. MEICHNERI;* quendam ex solo canis rabidi odore, & alium vnguibus tantum rabidi canis leuiter laesum, rabiosum factum CAELIVS AVRELIANVS *lib. III. Acutor.* referunt. Plures etiam absque morfu inficiendi modi legantur ex aliis collecti apud SENNERTVM *lib. VI. Prax. part. VIII. cap. XXX. pag. m. 354.* ETTMVELLERVM *Colleg. Pract. lib. II. Sect. III. Cap. IV. Artic. IV. membr. I. operum Tom. II. pag. m. 969. seqq.* Excell. MICH. ALBERTVM *Tent. Lex. Real. Med. Tom. I. & II. voc. Canis. Rabies. add. GASP. de REIES Camp. Elys. quest. LXI. pag. 786. seqq.* Alterum, quod omnem fere rationis aciem obtundit, est veneni tam diu in corpore latendi consuetudo, antequam euigilet, atque horrendos suos edat effectus. Sic FRACASTOR. *lib. II. de morb. contag. cap. 10.* post quinquennium demum, tale venenum suam Iussisse fabulam testatur: ALBERTVS, solus inter philosophos MAGNVS dictus, vero *lib. VII. Hstor. Animal. cap. 2.* scribit, se vidisse

hominem morsum a cane rabido in brachio & anno septimo post incepisse inflari locum cicatricis. & mortuum esse intra duos dies. Per tredecim annos LINDANVS *super HARTMANNVM* referente ETTMVELLERO *loc.cit.*; imo per viginti latitasse IOH.SCHMIDIUS *Ephemer.Nat.Curios.Decad.I. Ann.IX. & X. Obs. XLIII. pag. 116.* & demum homines misere iugulasse, venenum morsu canis rabidi corpori instillatum, memoriæ prodiderunt. Nec prætermittendum est, horrendum illud exemplum a SALMVTHO *Cent. I. Obseru. XCVI. pag. m. 57.* relatum, de nobili quodam, a cane melitæo rabie correpto, in faciem commorso, qui diu feminariis istius veneni in sinu quasi fotis, postea ea nocte, qua sponsam in matrimonii fociam ductam, prima vice geniali thoro excepit, subitanea rabie adeo correptus est, vt eandem canum more arroderet, misereque dilaceraret. Curam morsus rabidi canis, præter allegatos, omnesque fere, qui de vniuersali morborum Therapia, Sytemata condiderunt, tradit Excell. MICH. ALBERTI *in prax. extempor. siue conspect. Casuum reseruat. Therap. medic. annex. Cas. XXI. p. 1087. seq. add.* IOH. DAN. GEYERI *Gute Gedancken von der S. Huberts-Cur, qui Discursus, vt vocat, est XI. in suis Horis itinerariis subsistuis Dresd. 1735. in 4to editis.* His præfatis paulo propinquius ad nostrum accedamus casum, qui, quamuis ægra hydrophobiam ipsam, extremumque

ra-

rabiei gradum experta non est, multum tamen ostendit, quod aliquam mereri videtur attentionem. Peccatum enim, ex nostra sententia, & quidem primario in eo est, quod vulnus, contra omnium prudentiorum præcepta, iusto citius consolidatum, & ita miasmatis venenoso, humoribus, vel quod nobis probabilius videtur, ipsis nerveis filamentis, aut carnosis fibris profunde sese insinuanti, aut pertinacius adhærenti, occasio egrediendi, siue per diuturnam adfluxu humorum excitatam suppurationem eluendi, suffurata fuit, obturato enim per præcipitatam curam, & inconsulto adhibitum vini spiritum, quem propter vim tubulos fibrosos constringentem, & ideo repellentem, nec non humores coagulantem, huic læsioni incongruum & per consequens noxium præsidium iudicamus, foramine, venenum morfu illitum, non solum in corpore remansit, sed & diaphoreticis vehementioribus, insuper omne humorum systema in orgasmum præcipitantibus, altius infixum, totique liquidorum massæ, circulationis lege, intime admixtum est, præsertim, quum ægra vulneris iteratam apertionem, aut ad minimum circumiacentis regionis profundam scarificationem renueret, & negligeret. Curiosum deinde phænomenon est, menstruorum citius adparens profluuium, quo sibi natura, corporis conseruationem vnice & anxie intendens, præsentem iam febrem auxilium ferre,

simulque veneni quandam portionem, anticipato etiam, quia periculum erat in mora, consueto purgationis tempore, eliminare voluit. Febrem ipsam quidem, qua talem, morbum tantum superuenientem, & cum morsu canis proprie non cohærentem, in corpore tamen mirabili veneno infecto, pro summe periculoso, & vix alterius quam funesti euentus capaci adfectu, statim ab initio habuimus. Satis porro naturæ omnimoda molitio, in salutaris crisi die congruo excitata considerari nequit, qua, quantum corporis atque circumstantiarum permittit conditio, utriusque malo, & feбри scilicet, & veneno resuscitato mederi, omnibus viribus nitebatur. Huc etiam pertinet admirabilis illa, sed corpori omnino funesta, venenatæ lymphæ aut feri, metastasis, in ptyalismum soluta, & ut per dolores in olim vulnerato brachio imminutos (qui nil aliud, quam leuiore spasticæ commotiones, ad venenum, adhuc circa cicatricem maxima parte hærens, expellendum, institutæ videbantur esse) coniicere licebat, noxia excernendi sine, excitata. Quum vero hoc modo, sine quidem suo potiretur natura, simul tamen distribuabat venenum per totum corpus, alias enim per salivales glandulas excerni non potuisset. Vnde, si quid recte coniiciamus, omnium, post molitam die septimo quidem, ast præsentis malo vincendo imparem crisin, statim in peius ruentium symptomatum conditio

ditio liquido deducenda. Illud etiam, quod scilicet patiens plane facta non sit hydrophoba, aut rabiei obnoxia, mensque sibi fere semper constans fuerit, sicco non prætereundum pede, sed duplici forte causæ adscribendum, vel, quod canis, quum dentibus brachium dilaceraret, nondum extremo rabiei gradu laboravit, & ideo venenum adhuc paulo mitius saluæ mixtum vulnere instillavit; (nam adstantes, ægra verbis fidem faciente, mihi fatebantur, quod morso peracto canis nondum omnia rabiei signa, sed ea demum post aliquot dies ostendisset) vel quod pars veneni volatilior & ideo magis actiua, per crisin febris catharrhali propriam, eliminata fuit; vel quod vtrumque simultaneam opem tulit. His fundamentis nixa omnibus patet, & medendi adhibita methodus, & mox ab initio prolatum præfagium, tristi euentu adprobatum. Ne autem LECTORVM patientia diutius, quam decet, abutamur, nil vitro hoc de casu proferemus, sed pauca tantum more nobis familiari, inde volumus elicere confectaria. I. Vulnere morso canis rabidi contingentia, tam diu, quam potest, aperta seruentur. II. Aut si cito nimis clausa sunt, iterum vel ferro, vel igne maioris suppurationis excitandæ causâ, aperiantur. III. Diaphoretica imprimis vehementiora, vulnere rabido cane morso, citius quam par est, consolidato propinata, venenum massæ potius

B 5

fan.

sanguineæ magis immiscere, quam hinc expellere videntur. IV. Febris, licet alias per se periculo careret, rabido cane morsis, & a veneno eiusdem nondum plenarie purgatis superueniens, pessimi euentus. V. Crises febrili tali familiares, consuetæ in eiusmodi subiectis, morbo in melius mutando, atque pristinæ sanitati restituendæ, insufficientes deprehenduntur. VI. Ptyalismus in subiectis veneno rabidi canis infectis, quamuis critica videatur esse indolis, vix alium quam funestum post se relinquit effectum.

OBSERVATIO IV.

D. GOTHOFREDI HENRICI
BVRGHARTI

Medici Vratislaviens.

Morbi spasmodici circa Sabothum longe lateque grassantis, Historia.

§. I.

PAulo post hyemis initium 1736. horrendus in vicinia Sabothi montis, imo, vt aliæ relationes testabantur, per omnem fere Silesiam, circa Sudetum radices, MORBUS SPASTICO-CONVULSIVVS, integros pagos infestans grassari, incolasque misere vexare cepit; Cuius præcipua phænomena SCHLAVPITZI præsertim, Illustr. SCHOEN-EICHIORVM familiæ peculio, per aliquot menses obseruata, communicare mecum con-

sti.

ritui, & quidem ex litteris, eo tempore hac de causa ad Excell. D. Doct. L.... in K.... Medicum doctum, celebrem, longeque praeos vsu exercitatissimum, Fautorem atque amicum æstumatissimum IV. Id. Decembr. exaratis, historiam morbi ab initio prolixè recensentibus, sequenti modo:

P. P. Es äussert sich unter den Schlaupitzer Unterthanen eine besondrer Art von Kranckheit, welche ich Erw. Hoch. Edl. berichten, und mir zugleich derselbten hochverständiges Urtheil darüber ausbitten wollen. Es werden nemlich die Patienten (und meist solche, welche entweder an noch Kinder, oder doch nicht weit über die männlichen Jahre hinaus, sonst aber strictiori corporis habitu, dura carne, & exilioribus tubulis sanguiferis præditi, sind) anfänglich mit einem starcken Krampff, ohne daß sie vorher was anders geklaget, meist unversehens an den Händen befallen, so daß ihnen dieselben ganz krum gezogen, und zu den willkührlichen Bewegungen unfähig gemachet worden. Bey einigen Kindern blieb dieser Zufall nach etlich-tägigem Gebrauch der antispasticorum nitrosorum, coniunctis diaphoreticis fixis weg, und wurden folgliche restituiert. Wenn aber bey ihnen, und insonderheit bey bereits ziemlich erwachsenen, diese Medicamenta nichts ausrichteten, und die per paroxismos reuertirende spastica constrictio nicht nachgab, so brach sie endlich in hefftige und uniuersale conuulsiones aus, wobey der Gebrauch
der

der äusser- und innerlichen Sinne und der Sprache cessiret, so daß nichts als ein erschreckliches Brüllen, oder, wie man hier saget, Gillen, übrig bleibet. Die Patienten werden ungemein hefftig bewegt, so daß oft etliche starcke Männer kaum einen erhalten können. Diese convulsiones lassen niemals ganz nach, ob sie gleich zu weilen etwas von ihrer Hefftigkeit verlihren, bey einigen dauern sie schon sieben Tage. Keine evidente excretiones, auffer etwas Schweiß, wornach der Krancke sich ein wenig ruhiger aufführet, sind anzumercken gewesen. *Aluus erat maxime & in quibusdam obstinate ultra septendium obstructa; vrina pauca, vt plurimum clara, citrei coloris, sanæ simillima; adpectus toruus vt in maniacis; oculi vitrei, sehesteyff und starr auf eine Stelle.* Keine würckliche Fieber-Bewegungen habe spühren können, wiewohl überhaupt der puls wegen des beständigen Zuckens und hin und herwerffens fast unmöglich accurat zu inquiriren ist, doch scheint der Schlag quodammodo durus & inordinatus zu seyn, mehr langsam als geschwind. Anfanglich, als sich die Kranckheit nur erst zu melden anfang, und nur eine oder die andre Person damit befallen ward, hielt ich den adfect vor gewöhnliche pathemata spastica, womit die natur entweder hæmorrhagias narium, oder bey erwachsenen, ad affectiones hypochondriacas geneigten Leuten, excretiones sanguinis per hæmorrhoides intendirte, aber, weil sie damit nicht zu
 Stan

Stande kommen könnte, einen so terriblen vacarm anfinde, indem es bisher nur Kinder und Manns personen angegriffen. Ich bin also deswegen dem Ubel mit antispasticis, temperantibus, nitratis, diaphoreticis fixis, und lenioribus resoluentibus, interpositis tonicis, auch laxantibus, worzu aber ziemlich starcke nöthig waren, weil die leniora gar nicht einmal durchgeschlagen, bisher entgegen gegangen, habe aber nichts sonderlich fruchtbarliches ausgerichtet. Largam venæsectionem bey hierzu geschickten Körpern, in pedibus. ingleichen pediluvia, frictiones pedum & surarum habe auch angewendet, es will aber weder besser noch schlimmer drauf werden. Weil nun diese Kranckheit auf angeregte methode bisher nichts geben wollen, ob zwar noch niemand von denen daran laborirenden gestorben, so bin bald auf die Gedancken gerathen, daß hinter dieser Kranckheit etwas mehr als gewöhnliches stecken müsse, indem verschiedene Personen, und zwar meist auf einerley Art, davon befallen worden. Die zeitherige, ungewöhnlich nasse und kalte, unbeständige, stürmische Bitterung, nebst dem vorhergegangenen unordentlichen Sommer scheint mir wohl guten Theils die Körper hierzu prædisponiret zu haben, ob sie aber alleine hieran schuld sey, getraue mir jetzt noch nicht auszumachen. Solte auch wohl das Lolium temulentum, welches auf hiesigen Feldern unter dem Sommer-Getreyde in größter Menge gewachsen, und bey heurigem Getreydes

Man

Mangel von den Leuten unter dem Brodte zur täglichen Nahrung genossen wird, etwas dazu contribuiren? Ich habe *Specim. I. Satyr. Med. Sil. Obs. VIII.* die phänomēna desselben, welche vorm Jahre im Lignitzischen davon obseruiert worden, mit eindruckē lassen, daher ich nicht unbillig bey gegenwärtigen circumstantiis morbi mit drauf gerathen. Doch will ich mit dieser Gedancke Ewr. Hoch-Edl. parere nicht vorzuegriffen, sondern vielmehr nochmals ergebens erfuchet haben, mir Dero tieff eindringende Meynung kürzlich wissen zu lassen, auch etwa einen Vorschlag zu thun, wie und welcher Gestalten denen erbärmlich gemarterten agrotis fernerhin Hülffe zu leisten? ob mit der angefangenen methode fortzufahren, oder etwa darinnen einige Aenderung zu treffen? &c.

§. II.

Hanc epistolam, post aliquot dies, praesens excepit responsio. P. P. Sie haben beliebet mich zu fragen, was ich von dem morbo spastico halte, der sich um Mellendorff und Schlaupitz hervor gethan, und sich iezo noch ereignet. Darauf Ewr. Hoch-Edl. kürzlich antwortete: Daß eben dieser morbus den ganzen Sommer über und noch iezo etwas, auch in hiesiger Gegend an nicht wenigen Personen, doch nur gemeinen Leuten gesehen worden; es sind auch einige daran gestorben, die meisten aber euadiret. Die Ursache dessen ist wohl ohne Zweifel, die, dieses ganze Jahr durch, sonderlich im Som-

Sommer, ungewöhnlich gehabte tempestas, oder aer frigidus, humidus, condensatus, welche darzu maxime inconstans gewesen, eben dergleichen Kranckheit grassirte nicht wenig 1702. im Lüneburgischen, und 1716., oder wo ich nicht irre 1717. in ganz Sachsen bey ungewöhnlich kaltem, feuchtem und unbeständigem Sommer, in welchem alldar die Feld-Früchte nicht behörig reiff worden. Von welchem morbo einige Sächsische medici, die sie die Kriebel-Kranckheit nenneten, ihr Bedencken in Druck gegeben, fast in einerley Meynung: daß das mit dem rechten Korn an denen Aehren gewachsene Mutter-Korn, wie auch das Lolium daran schuld sey. Allein ich kan dieser Meynung nicht Beyfall geben, weisen I. hier, wie auch dazumalen in Sachsen, diese Kranckheiten schon entstanden, ehe man die Früchte aus dem Felde eingesämlet, und die Leute davon Brod backen und essen können: II. müßte ein solches contentum und sanguini immixtum materiale als ein venenum alle Leute, die dergleichen Brod essen, in dergleichen morbum werffen, so doch dazumalen, wie auch iezo hier, nicht geschehen. Also, daß ich nicht anders schliessen kan: Es ist dieses morbi spastici, die sehr kalte, dicke, feuchte, unbeständige zur Sommers-Zeit nicht gewöhnliche Luftt, die noch darzu beständig aus Süden getrieben worden, Ursache, welche den sensum solcher Personen, die rheumatico-spastica natura sind, so besonders afficit. Diese meine Meynung
recht

recht demonstratiue zu machen, so wohl quoad sensum hominum, als auch wie die qualitates aëris in corpora animalia würcken, und die Natur motus darwider instituiren müsse, item wie diese morbi spastici mit denen andern bisher herumgehenden morbis, was nemlich die causam betrifft, einerley Ursprung haben, dürffte zu weitläufftig fallen. Was aber die Cur dieses morbi anlanget, so haben die sudorifera terrea den besten effect gethan, so ferne sie bald sudorem eliciret, und sind diese Patienten bald reconualesciret, bey welchen aber dieses nicht geschehen, dazu der Patient kein behöriges regimen gehalten, die haben lange Niederlagen gehabt, da denn in solchem Fall der Tartarus als ein decoctum getruncken, am besten gethan, oder auch Tartarus in forma pulueris mit rad. Aristoloch long. vera, oder auch nur nostrate vermischet, item salina antifebrilia, weilen diese Kranckheit doch eine Art vom febre spastica ist. Wie steril aber die schola medica an remediis vere antispasmodicis ist, wird man in praxi sattfam gewahr. &c.

§. III.

Sic prima quasi sua periodo se gessit morbus, paulo post atrocior factus, & feminas, hactenus intactas inuasit, & quosdam ægrotos e viuorum consortio migrare iussit. Non solum enim multo plures ægrotare, sed & grauius decumbere inceperunt. Pueri mitius antea habiti adultis æquales reddebantur.
Hor-

Horrenda symptomata, atque spasmi, extremas corporis partes, brachia videlicet, pedes, caput, oculos, labia, mirum in modum conuellentes, omnem rationis usum delentes, nullis compefci potuerunt praesidiis. Raro ante tertiam septimanam, morbus quidquam remittebat, plures vero, qui praesertim neque medicamentis utebantur, neque conueniens regimen obseruare voluerunt, ad vnum vel alterum mensem detinuit. Quibus febris, continua quasi, superueniebat, largos, praesertim tam post febriles quam spasticos paroxysmos, eliciens sudores, hi citius euaserunt. Qui autem moriebantur paulo ante decessum resolutionem membrorum paralytodem, imo & ipsam apoplexiam videbantur pati. Feminis prolixiores inducias concessit morbus, tunc demum eo vehementius furens quum menstruum vectigal esset soluendum, hoc soluto praeter ingentem virium prostrationem per aliquot septimanas parum conquesta sunt, donec rediens luna nouas reforescitauit turbas.

§. IV.

Quibus demum, siue post breuius siue longius spatium, euadere datum, quod tamen plurimis factum esse testor, his per notabile temporis intervallum membrorum debilitas, imo vnius vel alterius quasi rigor, & mouendi quaedam impotentia mentisque torpor
 (Sie blieben eine ziemliche Zeit als ob sie schläff
 Spec. III. rig

rig oder besoffen wären, mußten sich auch bis weilen auf das, was sie sagen wolten, einige Zeit besinnen) restabat, pristinaeque, & per morbi crudelitatem, amissæ vires tarde redibant.

§. V.

Maxime tamen morbus Ianuario mense anni 1737. & Februario furebat, propius vero ad æquinoctium vernale accedens mitior factus est, ita vt ægrotantium numerus sensim sensimque minor redderetur, & qui, hucusque liberi, iam demum laborare inceperunt, neque tam grauius decumberent, neque medico tam multum, quam antea, negotii facerent. Quod vero adeo mitis circa Iauorium, vbi morbus spastico - conuulsuus hucusque etiam, mense scilicet Martio, dum hæc scribimus, grassatur, non sit status, literæ Dn. D. SCHWERDTNERI Iauorienf. Med. celeberrimi, Amici perquam colendi, nonis Martii 1737. ad me conscriptæ testantur, inter alia sequentia memoratu digna facientes verba: Mit denen affectibus spastico conuulsuis siehet es recht erbärmlich aus. Es sind sonderlich zwey Dörffer, worinnen fast keine Leute mehr übrig, die nicht von dieser schmerzhaften Krankheit betroffen worden. Sie kriegen anfangs Reißen in allen Gliedern, nebst wunderbaren Zuckungen dererselben, nachher findet sich Schwindel, Kopffweh, Erbrechen, und in wenig Tagen das Caraus. Etliche habe ich
fal-

salviret, etliche aber sind würcklich drauff gegangen. Eines Theils mag wohl das schlechte Getreide zum Brod Ursache seyn, andern Theils aber das gewaltig nasse Wetter, und grosse Incommodität vom Wasser, so die Leute ausstehen müssen. Daher ich auch vor allen Dingen den Körper zu euacuiren gesucht habe, vomendo, purgando & sudando, weilen würcklich gesehen, daß blandiora medicamenta hier nichts verfangen wollen, accedit, daß dieser morbus meist zur Zeit subiecta robustiora betroffen.

§. VI.

Quod ad curam adinet malo oppositam, sciendum, plures egestate pressos, quum, quod nummorum supererat, annonæ, cuius raritas & caritas in vulgus notæ, potius emendæ, quam corpori curando impendere, necesse haberent, naturæ communiter autocratix mali expulsionem reliquisse, & si verum fatendum, citius interdum ac feliciter præ reliquis, copiosis aut incongruis, qualia domestica imprimis, proprio vel vicinæ cuiusdam consilio, dubio ut plurimum successu adhibita sunt, remediis obrutis, sanitatem recuperasse. Interea tamen diaphoretica fixa, & terrea præcipitantia, tartaro crudo, nitro, vel tartaro vitriolato mixta, largiter & repetitis vicibus data, cum regimine conueniente, vtramque fecerunt paginam, non neglectis,

vbi proficua coniciebantur, primas vias purgantibus.

§. VII.

Dignum profecto iudicamus hunc spasticum morbum per omnem fere prouinciam, faciente huius rei fidem publico rumore, priuatisque hinc & inde ad me datis literis, atrocissime grassatum, vt eius causa adhuc tria addamus verba, quæ olim a practicis circa eundem notata sunt, concernentia. Non nouus, aut paulo superiorum sæculorum medicis ignotus, sed iam anno 1596. & 1597. in electoratu Colonienfi, in Westphalia, Hassia, comitatu Waldeck, Wittgenstein aliisque prouinciis; (confer Professorum MARPVRGENSIVM *Consilium de hoc malo 1597. in 4to editum*) postea 1648. & 1649. item 1675. in Variscia, & imprimis in ditione Plauuiensi obseruatus est, vnde *κατ' ἐξοχὴν* die Plauische Kriebels Kranckheit dictus & integro tractatu a GEORG. LEISNERO Med. Plauuiens. descriptus est. Extra Germaniam, in Gallia scilicet 1709. & 1710. nidulabatur. Anno demum 1716. & 1717. vid. *Breslauer Sammlungen 1717. Mens. Iulio. Class. IV. Artic. XI. pag. 87. seqq.* Lusatiam, & 1722. nostram Silesiam, vid. IOH. GODOFR. ANDREAE Luben. *Sil. Dissertat de Morbo Spasmodico populari Silesie Witteberg. sub B. CHRIST. VATERI presidio mense Aprilis 1723. habu.* misere vexauit. In varias etiam abeunt, vt communiter solet fieri, senten-

ten-

tentias medici, materialem causam definientes, alii fomitem in alimento vitioso, clavis præsertim fecaliniis (Korn: Zapffen, Mutter: Korn) quærentes, quibus tamen contradicit IOH. CHR. WOLFF, *Dissert. sub B. GEORG. WOLFF. WEDELII præsidio, de morbo spasmodico epidemico maligno in Saxonia, Lusatia vicinisque locis grassato, Ienæ 1717. habita*: alii inconsequentiam aeris temperiem prægressam adculpantes, & forte maiori verosimilitudine: alii vtrumque coniungentes, & nostra quidem sententia, recte. Quare, ne iusto prolixiores videamur, mentem nostram sequentibus confectariis, paucis declarabimus. I. Imbres aspidui, æstate præsertim cadentes, consentiente HIPPOCRATE III. *Aph. XVI.* morbos spasticos gignunt. II. Austri, humido, turbido, inconstanti aeri, sociati, continuo flantes in corporibus ad Rheumatica pathemata dispositis, spasmis facile dant occasionem. III. Morbo spasmodico populari, præ reliquis obnoxia sunt corpora, nutrimento pravi succi, quali præfenti anno lolium temulentum fuit, vventia. IV. Spasmis præ cæteris corripuntur corpora stricta, si se aeri turbido, & pluviæ incongrua tempestate continuo decidenti, exponere & quidem indies teneantur, vt hoc anno, rus colentes. Raro enim morbus huius anni spasmodicus vrbium incolas, aut alios, qui a cæli iniuriis sibi quodammodo cauere potuerunt, nec pluuiis quotidie sese

in pradam dare debuerunt, inuasit. V. Sudores largi spasmodum epidemice grassantium vim notabili modo infringunt. VI. In morbis eiusmodi spasticis conueniens regimen plus interdum efficit, quam remedia. VII. Turbata semel in morbis spasticis natura, siue per sinistram medendi methodum, siue per conuenientis regiminis neglectum, omnia in peius ruunt, morbus admodum fit longus & obstinatus, nec nisi satis difficulter cedit.

OBSERVATIO V.

Calamitatum Physicarum, Silesiam hactenus prementium, breuis recensio.

Vix nostræ gentis annales vno anno tantam naturalium calamitatum vim patriæ nostræ interitum aut totalem fere vastationem minitantium memoriæ posterorum prodiderunt, quantam annus præterlapsus 1736. & præsens 1737. genuerunt vt, easdem vel fugituo considerans oculo, diceres, summum numen clementiam suam, mille modis, largitis scilicet liberrime donis, vberrime testatam, ab incolis vero, non tam grata quam par fuit mente acceptam, multo minus datori optimo maximo decentes reddentibus gratias, sed potius spernentibus, iisque abutentibus, in rigidissimum mutasse furorem. ELEMENTA certe cuncta in hominum ineffabile commodum creata, in flagella pœnasque conuersa sunt, quibus iusta contra vitia no-
fra-

fra accensus ira DEVS, commissa in eundem friuole peccata, viciscitur, vt illud ni fallor D. AVGVSTINI: *Diuinam nempe iustitiam iræ tarditatem, grauitate pœnæ compensare verissimum esse, nosmetipsi sentiamus.* Primam quam immisit plagam, sed eheu corda nostra, quod in perpetuum nobis opprobrium dictum sit, lapide quolibet aut metallo forte duriora, nondum mollia aut flexibilia reddentem, continua fere PLVVIA constituit. Quis nescit eandem non per dies aut septimanas, sed integros aliquot menses ab æquinoctio vernali 1736. ad solstitium æstiuum, immo vltra perpetuo fere cecidisse? vt, nisi Deus iuramento sese obstrinxisset eiusque pacti cum NOACHO, altero humani generis parente, conclusi, Iridem signum constituisset, credibile videri potuisset, cœlorum fenestras sese iterum aperuisse, nouumque CATAclysmvm imminere SILESIAE. Excidat, fortassis posteri clamabunt, illa dies memoriæ, nigroque lapillo notetur, atque nefastus, infelixue maxime habeatur, qua vndarum moles & impetus, nullis se ripis, aggeribus, aliisque contra illuuiem ab hominum necessitate excogitatis adminiculis coercere aut intra consuetos limites continere patiebantur. Nunquam myriades incolarum 2. 3. 4. 5. Iulii dierum, tertiam fere Silesiæ partem vndis sepelientium, aliter quam largo acerbissimarum lachrymarum profluuio recordabuntur, cam-

posque fegete lætos, grauidos, prata virentia, hortos amoenos, fabulo, glareâ, limo obductos, vastatos, spemque agricolis per plurium etiam subsequen-
tium annorum seriem, in nihilum redigentes; Domos casulasque, aquarum frenari nescio impetui resistendo impares, supellectilem simul perditam, absorptam, & aliorum deductam, pecora submersa, imo interdum ne ipsis quidem proximis sanguine iunctis exceptis, omni vitæ superstitis tempore conquerentur. (*) Quum vero illuui-
es, propter continuam pluuiam & alueorum angustiam, tantæ aquarum vehendæ quantitati, spatium negantem, per aliquot septimanas terram tegetet, & in superiori Silesia ingens piscinarum numerus aliæque paludes stagnantes putridæ, limites perumpere-
rent, ipsa aqua fœtore non solum graui aerem inquinauit, sed & acredinem quandam corro-
dentem contraxit, sibi que iunctam habuit, vt & hominum & iumentorum, diu vel sæpe per
vni-

(*) Inundationem, de qua loquitur obleruatio, æternæ memoriæ commendare nisus est, artificiosissimus Wratislaviæ cælator KITTELIVS, numo cuso, cuius vna facies exhibet inundationem, arbores, domosque dirutas, fluctibus eiusdem innatantes cum epigraphæ: O! WIE. VIEL. infra: SCHLESISCHE WASSERSNOTH 1736.; auersa vero fasciculos quosdam straminis, duas tribulas & admodum paruum granorum frumenti aceruum, cum lemmate: O! WIE. WENIG. infra: SCHLESISCHE HVNGERSNOTH 1736.

vndas euntium, pedes, lancinantibus, & mordentibus quasi vexarentur doloribus, intumescerent, epidermis abscederet, erysipelas & id haud raro vesiculosum, vlceraque vt plurimum manantia maligni moris, diuturnæ durationis, difficilisque sanationis succederent. Hæc tamen nondum satis miseriarum, sed prologus tantum erant instantis tragœdiæ, sequebatur enim propter nimiam humiditatem TERRAE STERILITAS & vniuersalis inde proueniens ANNONAE raritas atque caritas, eiusque filia FAMES. Vix anno 1736. finito Wratislaviensis modius secalis pro diuersitate locorum quatuor, quinque imo pluribus thaleris venditus est, pretium alias vix vnus floreni vel Thaleri habens. Triticum paulo maioris, Hordeum paulo minoris, Avena duobus thaleris, alias vix decem grossis emebatur. Quare mirum aut incredibile nemini videri potest, quum relatum leget, pauperes, vacui ventris, qui auribus semper caret, murmur, cibus alias non sine nausea nominandis, pacasse, canibus, felibus, cæterisque animalibus, quibus ordinario vesci his locis nemo solet, famis sedandæ causa non pepercisse, immo quod horrendum dictu est, ipsosque coruos delussisse hiantes, escam eorundem, id est brutorum corpora demortua, semiputria interdum, a carnifice in loco quidem his cadaueribus excoxiandis publice destinato, sed infami, aibus carniuoris rapacibus obiecta, clam surripuisse,

puiſſe, ſuxæque menſæ epulas exinde paſſe. His calamitatibus nouum acceſſit multis in locis pondus, ab elemento omnium leuiſſimo, verum etiam omnium crudeliſſimo IGNE. Ingens certe vrbium pagorumque terræ noſtræ numerus eſt, flante vel furente potius auctro, aliisque ex occidentaliori plaga ventis, maxima parte in cineres redactorum, in quorum claſſe præ cæteris nominari meretur PETERS-WALDA celebris Diœceſeos Reichenbacenſis in Ducatu Schwidnicenſi pagus admodum longus, beneque cultus, cui 7. Decembris fatalis fuit, quia incendio in ſuperiori parte paulo infra fontem foterium (*) ante aliquot annos, vt facile credebatur miraculoſis effectibus, magnum dans ſtrepitum, caſu apud molitorum quendam mane exorto, & a venti vehementiſſimi furore, momento citius longe lateque extenſo, aliquot horarum ſpatio vltra CCC domus abſumtæ in fumum & fauillas redactæ, quinquaginta vero homines partim flammis, quarum celeritati effugere difficillimum fuit, ſtatim necati, imo in iſtis lectulis ſomnum mortis imaginem adhuc capientes aſſati, partim miſerrime grauiterque læſi ſunt. Sed mittamus adcuratiorem huius plagæ recen-

(*) Quem Celeb. SIGISM. HAHN Med. Schwidnicenſ. 1732 ſcripto germanico ſub Tit. Peters-Wälder Geſundheits-Brunn, Schwidnicii 4to laudatum exhibuit.

ensionem, non tam ad nos, quam, qui *POHLLII Historiam Incendiorum* nouis & prolixis accessionibus ampliare laborant, potius pertinentem. Superest adhuc *AER*, Fabulam suam tam probe demum vt cætera ludens. Ab Octobri quidem anni 1736. vsque ad medium Ianuarii sequentis, singulis fere diebus ventus partim ab austro partim occidente flauit, plus minus impetuosior; Nulla tamen tempestas per integrum præterlapsum, immo forte antecedentes multos annos parem habuit illi, quæ nocte intra 21. & 22. Ianuarii 1737. fuit. Tam horrendus erat venti, medium intra meridiem & occasum locum primo tementis (cuius tamen loci vbi nos obseruauimus constitutionem, vicinos nempe Sudetes, causam fuisse coniiicimus) postea ex occidentali plaga irruentis, demum quodammodo versus Borealem regionem sese vertentis, impetus, vt nulla in omni Silesia vrbs, nullus pagus, qui aliquid damni passus non sit, multi vero adeo misere habitati inueniantur, vt, quæ supersunt tuguriola, incolas, vix ac ne vix quidem, contra tempestatem pluuiosam, contra niuem aut alias cœli iniurias defendere queant. Multi homines sub ipsis ruinis sepulti, multi ruentibus super caput domiciliis profunde vulnerati, aut grauiter contusi sunt, ne quid de animalibus, ouibus præsertim aut vaccis, stabulorum compage diruta, occisis, & contritis dicam. Syluas esse adeo vastatas, arboribusque

que proceris orbatas adfirmant, qui viderunt, ut damno describendo non satis verborum inueniant. Compertum nobis est, vnico superioris Silesiæ Comitum mediocri territorio, centum & viginti millia truncorum, ad adificandum omnium aptorum, hoc vno ventorum impetu, prostrata vel fracta fuisse, non numeratis adhuc minoribus arboribus. Ex hoc vnico exemplo, respectu totius prouinciæ facere licebit calculum. Nec hoc tacendum, quod circa mediam noctem, vento extremum vehementiæ gradum adepto, aliquoties ex nubibus Sudetum cacumini infidentibus fulgura conspecta, horrendumque tonitru, terribilem sonitum suum tempestatis murmuri miscens, auditum sit. Tam rara tamque insolens venti fuit vis, ut Anglia, Gallia, Belgium, Dania, Suecia, omnis Germania, Polonia, vno verbo totius fere Europæ pars Bo-realior insignem inde passa sit calamitatem, publicis nouellis id abunde testantibus, imo Stettini adeo terribili modo fureret, qui omnibus ipsius terræ motus suspicionem incussit. Si relationibus priuatim ad nos peruentis fides adhibenda, tam rari his oris phænomeni, terræ scilicet Motus vel Tremoris circa Trebnicium, furente tempestate, non obscura obseruata fuisse vestigia. Cuius tamen relationis vltiorem optamus confirmationem. Notatu deinde dignum est, ut id in parenthesi quasi adferamus, quod *part. 47. Anno 1737. Der Brest*

Breslauer Zeitungen, ex Neapolitano, Siculoque regno scribebatur, ibidem scilicet nocte intra 24. & 25. Ianuarii diem media, Aetnam & Vesuvium horribili & multis abhinc annis non viso modo, flammam euomuisse, terramque aliquoties vehementer motam fuisse. Vides igitur LECTOR, Elementa omnia, AQVAM nempe INVNDATIONIBVS, TERRAM STERILITATE, IGNE FLAMMIS, AEREM denique TEMPESTATIBVS hoc anno inimica Silesiæ reddita fuisse, non sine summi Numinis consilio, patris ad instar diu frustra monentis proteruos Silesiæ, suosque sibi inobedientes filios punientis, coercentis, atque eos pœnis diu promeritis trahentis, ad placandam seriam pœnitentiam diuinam iram.

OBSERVATIO VI.

IOHANNIS GOTTLOB BERGMANNI

Chirurgi Reichenbacensis

Abscessus in Capite post Quartanam.

Pvellæ duodecenni phlegmatico humorum temperamento præditæ post Febrem quartanam, qua cum 1732. per octo septimanas conflictavit, magnus sua sponte in vertice capitis natus est Tumor, in cuius apice post quatuordecim dies aliud eleuabatur tuberculum, quia propter cutis in hac regione

Cras-

crassitiem, remediorumque convenientium neglectum, pus collectum exitum sibi parare non potuit. Aduocatus statim unguentum aliquod digestiuium imposui, & duabus prætergressis diebus abscessum ampla incisione commodo loco facta aperui. Magnam puris vim prima vice quidem effluere sinebam, omnem tamen atque simultaneam euacuationem studio impediēbam, ne patiens forte syncope corripetur, aut motibus febrilibus in posterum facile tentaretur. Quamuis itaque tam circumspecte me gererem, & successiue tantum materiam purulentam vlcus moderate premendo euacuare tentarem, motus tamen febriles, quibus leuiore conuulsiones sese sociabant, præcauere non potui, qui vero pulueribus ex absorbentibus, temperantibus, anteorgaſticis & mixturæ ex Tinctura refrigerante(*) & mixtura simplice sine camphora paratæ non difficulter obediebant. Vulneri plumaceolum decocto, ex Hb. Scord. Aristoloch. rot. Gum. Myrrh. vino parato, madidum imposui, quia pericraneum digestiua ferre non solet, externe decoctum ex speciebus Cephalicis itidem vino paratum & spiritu Vini camphorato, atque Essentia Castorei maritatum calide adplicabam, optimo cum successu, donec

(*) Tinctura refrigerans præparari solet ex flor. Tunice. Bellid. rubr. Papau. errat. cum aqua destillata Ceraforum nigræ, addita Spiritus Vitrioli pauca quantitate.

nec Balsamicis demum adhibitis ex Oleo Myrrhæ per. deliq. Essent. Myrrh. Succin. Melle rosato compositis curæ finis imponeretur. Paulo vero antea, quam vulnus in totum consolidatum esset, patiens satis vehementes experta est febriles motus, superueniente Erysipelate vesiculoso, pulueribus tamen ex Conchis citratis, Antimon. diaph. Tartar. vitriol. Nitro depur. morem gerere non renuentes, & ægram demum sanitati restitutam relinquentes.

SCHOLIUM.

Februm etiam intermittentium aut diuturnarum per Abscessus solutionem, iam antiquissimis Medicis non incognitam fuisse ex HIPPOCRATIS IV. *Aphor. XLIV.* colligitur, ut recentiorum exempla hinc & inde ab observationum scriptoribus memoriæ commendata taceamus. Aetas interea puellæ attentionem quandam meretur, ita ut credamus virgunculam illam, tali abscessu forte non tentatam fuisse, si menstruum vectigal aliquoties iam soluisset, quia vero eius adhuc erat ætatis, cui parotides familiare sunt morbi genus, & per eas febres haud raro solui solent, ratio facile patet, quid naturæ congestionibus versus caput adhuc adfuetæ occasionem dedit, ut noxiorum humorum versus superiora metastasin dirigeret, & per consequens abscessum potius in capite quam alio quodam loco,

co, excitaret. Quas verò Noster in curatione adhibuit encheirises, eius sunt conditionis, vt quilibet eas in parallelo casu tuto sequi possit, aut imitari. Nobis deinde præ reliquis notabile videtur Erysipelas vesiculosum, vulnere ferme consolidato, ægram vexans. Quum enim tumor primum negligeretur, & pus in eo iam collectum exitum non inueniret. sanguini circulationis necessitate, iterum admixtum totam humorum massam fermenti ad instar inquinavit, vt natura coacta demum esset, vulnere maximam partem clauso, quod hæctenus in corpore phlegmatico fonticuli ad instar humores & superfluos & corruptos eliminavit, sese ab onere molesto vno impetu liberare, excretionem scilicet instituta, non procul ab eo loco, vbi iam sueta fuit lympham mucidam, impuram, impellere deponere, & commode eliminare. Febrem, post breui curatum abscessum etiam notauit RIEDLINVS *Cur. Med.* 892. recensitæ non adeo absimilem. Iam præter consecretaria quædam ex præsentem casu sponte sua fluentia nihil quod monendum esset restare videtur, quare eadem subiungamus. I. Abscessus, qui febribus diuturnis superueniunt, & extremas corporis partes occupant, boni. II. Abscessus febribus superuenientes non negligendi, sed statim, pure probe cocto, aperiendi. III. Abscessus diu absque apertione gestati, & quidem maturi, reliquos corporis humores peregrina-

grinis partibus inquinant. IV. Phlegmatica corpora ad abscessus febres soluentes præ reliquis videntur apta. V. Abscessus in phlegmaticis corporibus facile naturam ad consuetudinem noxios & superfluos humores per eos quasi fonticulos excernendi disponunt. VI. Abscessus igitur in phlegmaticis febres soluentes adcuratam requirunt curandi methodum, non per externa solum claudentem vulnus, sed per interna etiam humores impuros aliis excretoriis expellentem. VII. Phlegmaticis critico abscessu iusto citius clauso facile superuenit febris. VIII. Abscessu iam in consuetudinem degenerato, & sanationi proximo, vel actu clauso, facile febris oritur, etiam in corporibus non adeo phlegmaticis. IX. Si post apertum abscessum nimia quantitas materia purulentæ vna vice euacuatur, aut exprimitur, facile sequuntur motus febriles, imo & conuulsiui. COLLECTORES.

OBSERVATIO VII.

D. CHRISTOPHORI TIMOTHEI

BVRGHARTI

Phyfici Reichenbacensis.

Rariores quedam Hamorrhagia.

Molitoris cuiusdam vxor filiam feliciter peperit, sanam, & vegetam, quæ tamen post aliquot dies se male habere incipiebat.

Spec. III.

D

bat,

bat. & vt conicere licuit, ingentibus abdominis doloribus vexari videbatur. Paucis interiectis diebus, remediis omnibus, quæ proficua iudicabantur, in cassum adhibitis, per vuluam sanguis satis copiose stillabat quietius sese gerente puella. Ipsum vero cruoris stillicidium, per integros nouem dies, LOCHIORVM ad instar continuauit, suaque sponte demum cessando, puellam, doloribus infimi ventris euanescentibus, raro hoc fluxu liberauit. Viuit etiam hucusque octauum agens mensem, sed corpusculum circumgerit emaciatum, viribus destitutum, & quasi atrophicum pallido tinctum colore. Aliam vidi puellam septennem, post prægressos capitis, dorso, & abdominis dolores lancinantes, menstruatam factam, hocque TRIBVTVM per aliquot lunæ recurrentis periodos soluentem. Quæ tamen extraordinaria menstrua, larga narium hæmorrhagia deinde superueniente, fluere postea desinebant, puella sana, vegetaque relicta. Puer quidam nonum agens annum, alias hucusque sanus, neque narium hæmorrhagiis obnoxius, neque per omnem vitæ cursum crassa lactea, aut alia eiusmodi cutanea excretionem vnquam tentatus, ex improviso per inferius guttur, magnam sanguinis floridi quantitatem, inter desidendum, per aliquot dies iteratis vicibus reiecit. Mater paupercola hoc phænomeno perterrita, idque non hæmorrhoidalem fluxum sed Dysenteriam

teriam sanguineam reputans, variis adfectui mederi studet præfidiis domesticis, eumque ex voto quidem, sed infausto successu, suppressit. Excepit enim statim suppressum fluxum, partium circumiacentium inflammatio, & deinde hæmorrhoidalium venarum suppuration, cui etiam remediis, quæ ipsi e re esse videbantur, obuiam ire tentat, vlcusque post aliquod temporis spatium claudit. Hoc facto, natura in moliminibus suis perturbata, nouam molitur fabulam, humores nempe expulsiōni destinatos versus dextrum genu impellendo, atque circa poplitem varios abscessus & foeda vlcera excitando, quæ moleste officiosa parens iterum cicatrice obduxit. Quum vero nec ita naturæ intentioni satisfactum esset, iterum ad hæmorrhoides reuertebatur, eosque aliquoties, satis adcurate menstrua periodo obseruata, aperuit. Si vero consueto tempore non statim prorumpunt, mox vel circa poplitem, vel in facie tumores surgunt, accedente inflammatione, pus fundentes, corpore autem toto emaciato, & quasi atrophico, coloris pallidi, viribus destituto, crure retrorsum tracto & ad extensionem inepto, post se relicto, ita vt certo persuasus sim, alium malorum hæctenus passorum non futurum finem, nisi mortem.

SCHOLION.

Fœtum alio fœtu grauidum aliquoties obseruarunt diligentiores Medici, vid. FRAN-

CKENAV *Sat. Med. IV. pag. 77.* GASP. a RE-
 IES *Camp. Elys. quest. XXXVI. n. 28. pag. 434.*
 imo & puellas vix natas etiam matres factas,
 & exinde LOCHIORVM fluxum consueto mo-
 re passas, interdum dari, illustribus, licet ad-
 modum raris exemplis probarunt; Puellam
 vero in lucem recens editam, vteri purgamen-
 ta sine prægresso partu, simul cum matre puer-
 pera reddentem, in autoribus, quos fatis co-
 piosos huius rei gratia euoluere licuit, nul-
 lam inuenire potuimus, Mensium e contrario
 præcocium exempla vbique fere apud præti-
 cos & obseruatores occurrunt, vt legi potest
 in Excell. ALBERTI *Tentam. Lex. real. Med.*
part. I. voce: Menses pag. 272., vt coaceruandis
 parallelis casibus facile queamus supersedere.
 Tertius autem ab exercitatissimo Dn. AVTO-
 RE casus communicatus maiore profecto at-
 tentione dignus est, haud parum enim nego-
 tium hæmorrhagicum illustrat, magnoque v-
 sui est medicis aliisque, spontaneas omnes hæ-
 morrhagias pro mere passiuis, ideoque noxiis
 habentibus de suæ sententiæ periculosa falsi-
 tate conuincendis. Diffiteri non possumus,
 naturam, cui Plethoræ imminutio curæ cor-
 didique fuit, non in ipsa excretionem eiusque in-
 stitutionem, sed tantum in loco aberrasse. Quum
 autem internarum partium viui corporis non
 detur inspectio, earumque exinde lateat vera
 constitutio, causa etiam ignoratur, quæ natu-
 ram ad hunc errorem errandum inuitauerit.

Si

Si coniecturæ locus est, aliam adcurare forte non possumus, quam superiorum tubulorum nimiam stricturam, & inferiorum, in abdomine præsertim, laxitatem, & inde imminutum renisum ad resistantiam sanguini impulsæ præstandam imparæ, quare facilis erat per vasa hæmorrhoidalia superflui cruoris corpus grauantis expulsio. Hæmorrhoidum præterea in pueris exempla legi possunt in *Ephem. NAT. CVRIOSOR. Dec. I. Ao. VIII. Obs. 22. Ao. X. Obs. 178. Decad. II. Ao. IX. Obs. 124. FRANCKENAV Satyr. XXI. pag. 450. Add. ALBERTI Tent. Lex. Med. part. I. voc. Hæmorrhoides pag. 194. Part. II. voc. ead. pag. 485.* Si ergo mater in adfectui medendo non maiorem commisisset errorem, quam natura in excitando, puer certe in mala adeo rebellia, & in habitum iam degenerata, & ideo forsan incurabilia reddita præcipitatus non fuisset. Accedit quod, quum res sit admodum angusta domi, & mater mediis destituta ad curam tam difficilem necessariis, motuum confusio diuturnior, & pertinax, ad excretionis locum huic ætati parum familiarem, sanguinis directio, omnem fere restitutionis spem frustrari videantur. Quæ autem ex præsentis casu fiunt consecutaria, sunt: I. Hæmorrhoides in puerili ætate fluentes, aberratio naturæ omnino dici merentur. II. Non tamen adstringentibus fluxus retineri, sed natura ad aliam puerili ætati conuenientiore hæmorrhagiam dispo-

ni debet. III. Pueris plethoricis, quibus narium hæmorrhagia non succedit, hæmorrhoides, cæteris paribus interdum superueniunt. IV. Attente considerandæ sunt circumstantiæ in pueris sincerum sanguinem per inferius guttur euomentibus, ne talis fluxus pro Diarrhoea sanguinea habeatur, & peruerse tractetur, aut infausto conatu iusto citius supprimatur. V. Suppressis per sinistram medendi methodum puerorum hæmorrhoidibus, inuitato iam ad inferiorem corporis regionem sanguinis impulsu, humorum stases, partium inflammationes, & suppurationes facile oriuntur. VI. Clausis vlceribus post præmaturas hæmorrhoides ortis, tendinum sequuntur rigores. VII. Venæ sectio in brachio, sanguinis impulsu versus caput inuitans, & naturam, ad narium cruentum fillicidium, tanquam hæmorrhagiam puerilibus annis conuenientem, disponens, vtilius & conuenientius, non obstante tenera ætate, nobis esse videtur remedium in puerorum hæmorrhoidibus, quam methodus adstrictoria. VIII. Si vnquam alicuius vsus est HIPPOCRATIS effectum: *nihil videlicet faciendum temere, nihil inconsiderate*, profecto in puerorum hæmorrhoidibus, & omnibus extraordinariis hæmorrhagiis actiuis sedulo obseruandum. COLLECTORES.

OBSER-

OBSERVATIO VIII.

D. GOTHOFREDI HENRICI
BVRGHARTI

Medici Wratislaviensis.

Succinum Silesiacum.

§. I.

Succinum non Prussiae tantum est peculium, sed & in aliis, quamuis raro, reperiri solet locis; ita v. gr. in *Marchia Brandenburgensi* circa *Potsdamium*. *Ephem. NAT. CVRIOSOR. Dec. I. Ao. IX. & X. Obs. LXXXVIII. pag. 123.* In *Saxonia* circa *Wutebergam* *ibid. Obs. XXXVI. pag. 102.* In vicino *Bohemiae* regno; *BOHVSL. BALBINVS Miscell. Dec. I. lib. I. cap. 50. pag. 115.* In *Moravia*; *HERTOD Tartaro mastig. Morav. Part. I. cap. V. pag. 30.* aliquoties inuentum est, vt *Montis Apenini Italicum*, *KVNDMANN promtuar. pag. 293.* & *Indicum*; *RVMPH Amboinisch. Raritet. Kam. lib. III. cap. LXXXVII. pag. 340.* taceamus.

§. II.

Fertile *SILESIAE* solum & *Succino* faecundum esse, diu iam testati sunt naturalium rerum curiosi, inter quos superioris saeculi Medicum *SCHWENCKFELDIUM*, quem si patriae nostrae *PLINIVM* dixeris, forte non erares, praeter ceteris nominari meretur, qui in *Catalog. fossilium, historiae stirp. Siles. addito pag. 394.* scribit: *SVCCINVM AVREVM FOSSILE*

a Prutenico nec colore, nec odore, nec perspicuitate differt sub arce GREIFFENSTEIN ad Pagum RABSAV eruitur. Aliud ex Ducatu IAVRANO ab Excell. KVNDMANNO promtuar. pag. 75. adducitur. Mons HINTZELBERG non procul ab vrbe OTMACHAV aliam succini speciem exhibet, quod externe cortice coloris cinamomi ad instar fusci tectum, interne vero politum cornu refert. Breshl. Sammlungen 1718. Mens. Decemb. Class. IV. Art. V. §. 9. pag. 1977. cui addi meretur Succinum, in MONTE VENERIS prope pagum RIEMBERG, quarto ab vrbe nostra lapide, vt & in HEIDEWILXEN ducatus Olsnensis vico aliquoties inuentum. Breshl. Samml. 1718. Mens. Ian. Class. IV. Art. IX. §. 1. pag. 1234.

§. III.

His præfatis, aliud Succini frustum, duarum & quod excurrit vnciarum, curiosis exhibemus, nobis a Generoso & maxime strenuo Dno. de LINDEINER, viro nobili, docto, & physicarum rerum amatore, monstratum, & ante paucos annos in fyrte quadam a VIADRI alluue, prope GOLSCHWITZ Ducatus Oppoliensis pagum nouiter facta (in einer von der Oder neu gemachten Sandbank) casu inuentum, & primo ab inuentore rustico pro Pyrite (vor einen Feuerstein) habitum. Externo cortice exacte cinamomi colorem referente tegitur, interne vero partim est coloris aurei pellucidi, partim, vt solet, maculis striis.

striisque magis albicantibus, & non omni parte diaphanis distinguitur. Prunis impositum suavissimum spirat odorem.

§. IV.

Quum vero laudatus Generosus Dominus ex me quæreret, quid mihi circa natales huius succini videretur? respondebam: Meam esse sententiam, quod forte deberet originem Moravia. Ibi enim adesse & frequenter inueniri succinum supra (§. I.) adductum HER-
TODIVM testari, ut adeo vero sit simile, vel VIADRVM, cuius fontes Moravia vindicare quidam vellent, vel alium ex DEMERSIO-
RIO, aut Morauicorum montium iugo oriundum fluuium, rapidarum vndarum impulsu, succini subterranei mineram detexisse, idque frustum secum abduxisse, & viadri aquis alueoque intulisse, ex quibus deinceps per arenam iterum fuisset præcipitatum. Quia vero hucusque veritati magis consentaneam non scio, hanc opinionem adhuc meam esse fateor, donec forsitan sequentia tempora, mutationi eiusdem occasionem præbeant. In genere vero succinum habeo, pro Petroleo per acidi cuiusdam salis coniugium coagulato, & successu temporis indurato, partibus videlicet fluidioribus & magis volatilibus euaporatis. Hæc, succini analysis chemica, & animalcula, aliaque peregrina corpora ipsi haud raro impacta, satis superque demonstrant.

D 5

Man-

Mantissa

ad Spec. III. Satyr. Med. Sil.

Num. I.

GODOFREDI LANGHANS,

Schol. A. C. Landeshuttanæ Con-Rect.

Meritissimi,

DE RANIS CAVDATIS

Exercitatio.

§. I.

Industriis rerum naturalium scrutatoribus non nisi gratissimum accidere potuit, quod saltem cordatiorum existimauerit nemo, *caudatas* præter consuetudinem *ranas* Schmeidebergæ Silesiorum, anno Millesimo Septingentesimo supra trigessimum quinto, in piscina quadam magna copia visas, portenti aliquid secum tulisse. Licet enim in montanis istis regionibus, omnino rarissime offendantur, obque id ipsum potissimum oculos & animum spectatorum in se traxerint: tamen portentosa nullatenus fuerunt, sed ita a natura comparata, vt quid eam ad hanc a consueto tramite susceptam declinationem impulerit, imo impellat sapius, verosimillima ratione possit demonstrari.

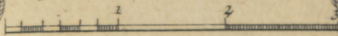
§. II.

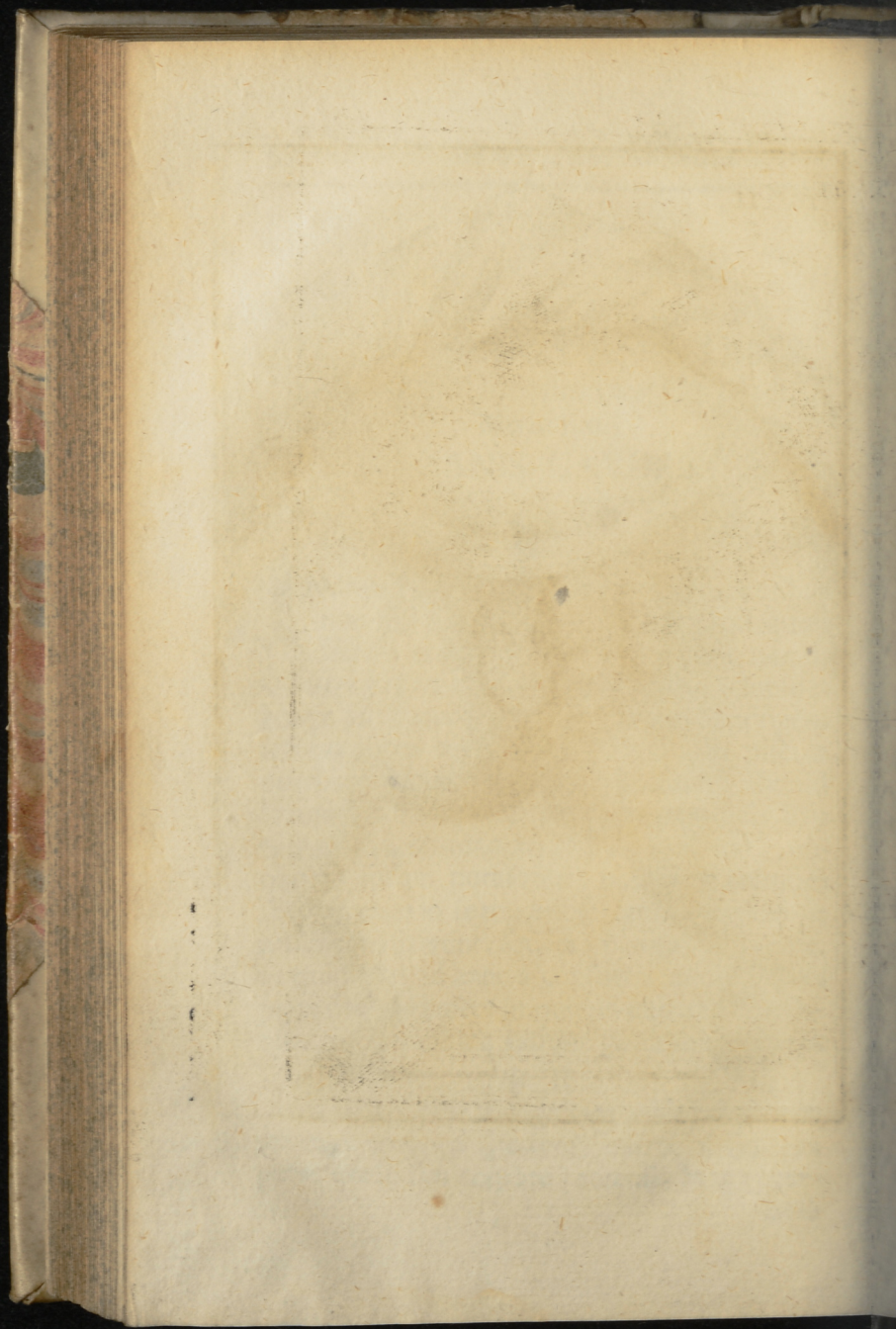
Nimirum præter cognitam nobis palustrium ranarum corporis speciem, instructæ sunt ex pleno dorso seu corpore protensa, longa, carnosâ

OBS: II.

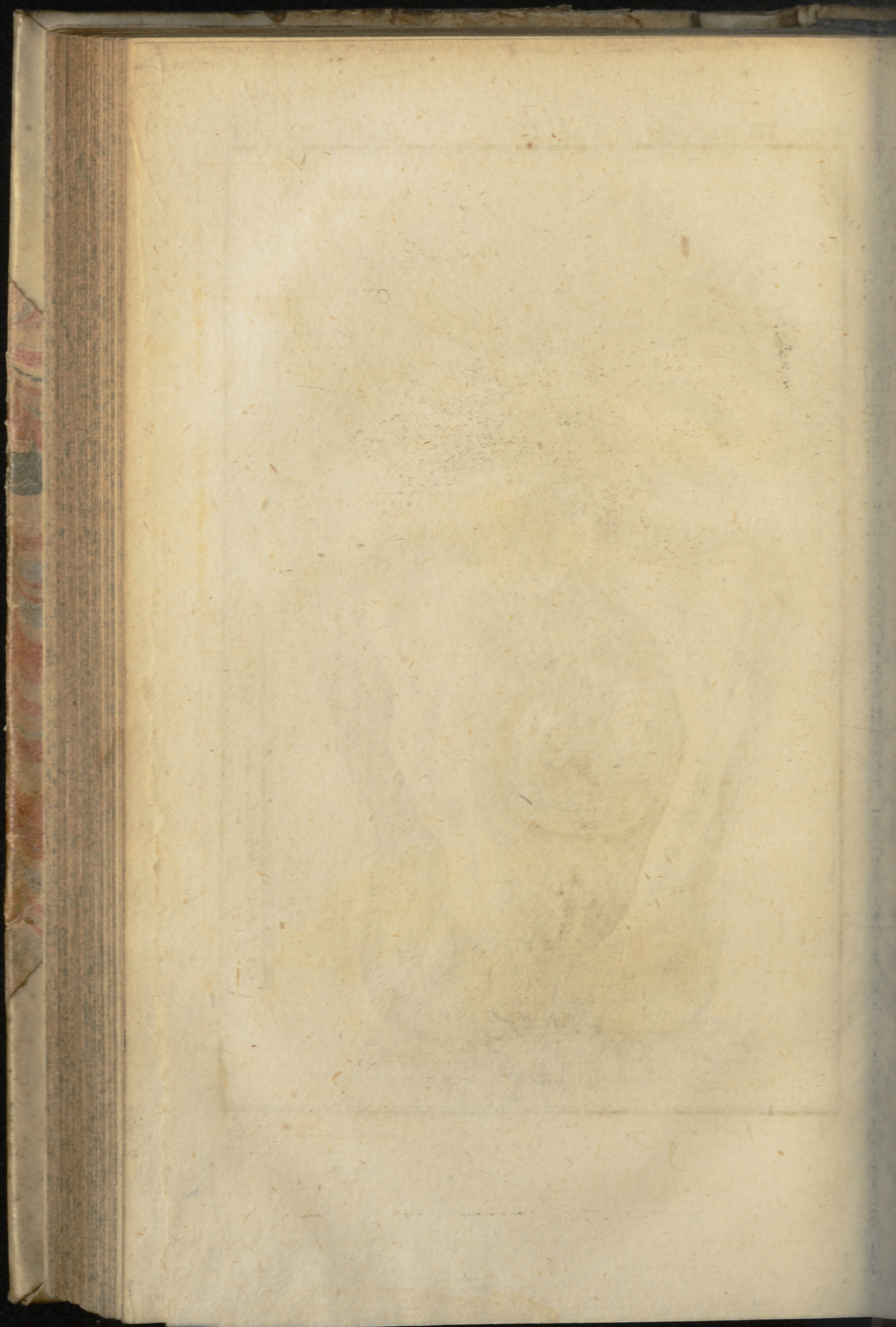
Digitus Rhineland: Scala.

OBS. II.

Tab. III. Spéc. III. Satyr. Med.

Specim. V. Sat. Obs. VI.

Fig. III.

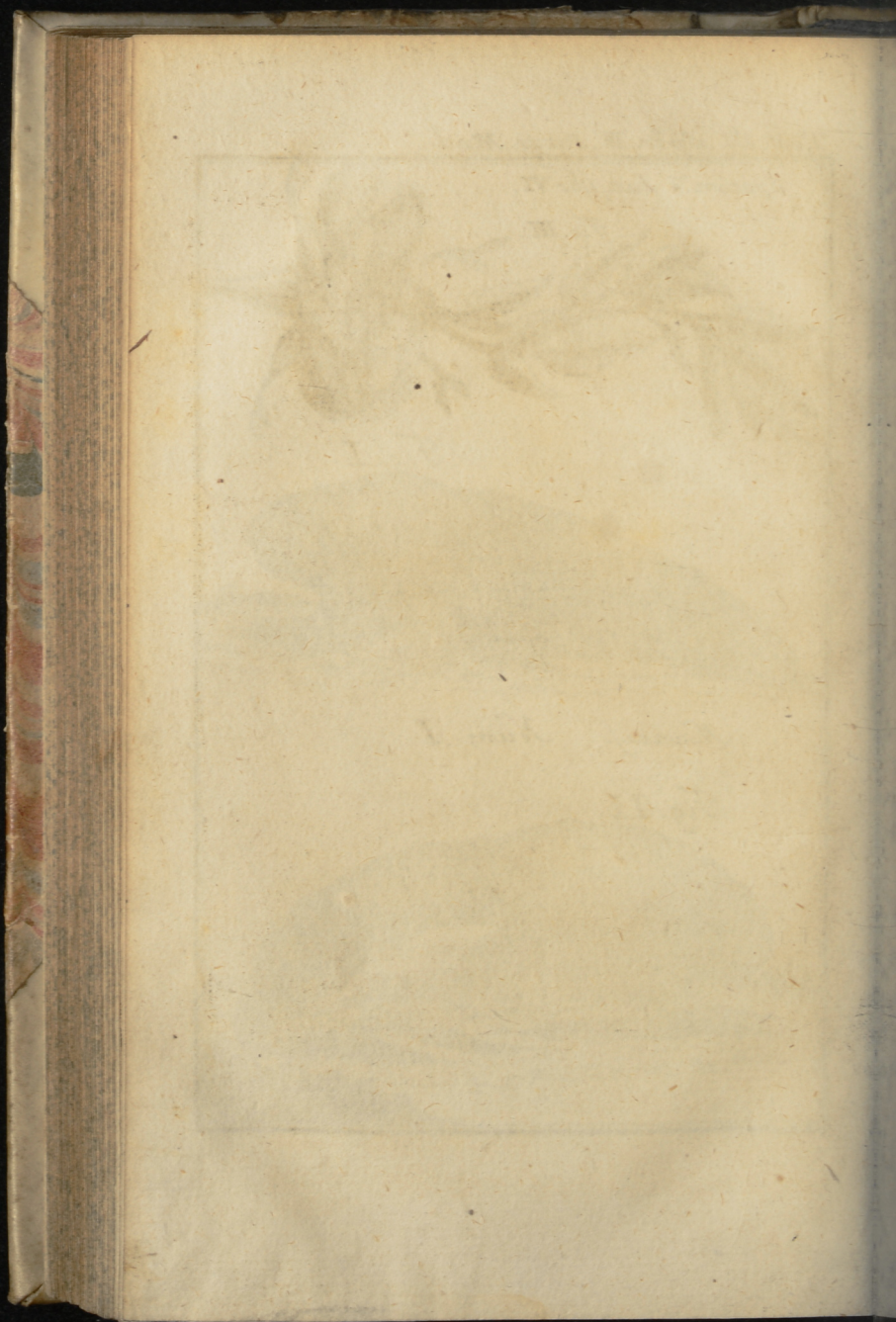
Fig. I.

Mantis Num. I.

Fig. II.

nosa, & spina continua erecta, imo pinna insuper ornata cauda. Sub quo loco corpori adhæret, cluniculi prominent more solito. Sicut & anteriores pedes adsunt, nisi quod in quibusdam defuerint, in quibusdam non tam crassæ nec tam longæ apparuerint. Quemadmodum etiam, vt verum fateamur, ipsum corpus, certe earum, quæ ad visum nostrum peruenerunt, ad eam magnitudinem nondum excreuerat, quæ alias ranarum perfectarum esse consuevit. Quanquam postea obseruatum est, magis auctam fuisse corporis staturam, quo magis versus finem vergeret autumnus & caudam tam grandem extitisse, vt dubius hæseris, vtrum ranas caudatas, an vero pisces quadripedes eas vocitares.

§. III.

Quod si ergo ex nobis, de isto tam insolito ranarum prouentu, quid sentiamus quæsieris? ante omnia id probe notandum esse existimamus, ranas ex ouulis conglobatis, continuo filo cohærentibus, & perspicuo humore, gelatinam fere referentē, constantibus nasci. Quæ a femina emissa ineunte vere piscinarum, aut fluuiorum in crepidinibus solis radiis exposita, ita excluduntur, vt granum nigrum seu principium animale raninum, quod continent, vitalem spiritum concipiat, vegetetur, distinguetur membris, & emissis meatibus nutrimentum & augescendi materiam petat ex circumfluente humore. Sed non statim emergunt omnia mem-

membra perfecta. Nam cum formatum caput est, atque oculi, in globoso corpusculo prorumpit ex humore suo foetus, qui γέγωνος appellatur, tenerrima atque pellucida cornea circum circa clausus, cauda, itemque pinnulis quibusdam circa caput agitabilis, & in aqua ludens a vere primo ad medium Junii mensis. Ex quo tempore sub cauda posteriores primum, mox etiam anteriores enascuntur pedes. Quo facto cauda pedetentim marcescit, & contrahitur: donec plane evanescat, & stigma vix animaduertendum relinquat: dum interea corpus globosum alias gerini, in longiorem aliquanto, exiliorem quidem, sed solidiorem formam excrescit, adeo, ut ranulae illae, quae tum aqua exeunt, & saepe nobis post imbrem per viarum pulverem obuiam feruntur, caudatae non amplius appareant.

§. IV.

ARISTOTELES (a) cum de piscium caudis sermonem facit, scribit: Naturam quidem eas finxisse ipsis piscium corporibus minores: at tamen in ranarum caudis carnibus id compensasse, quod corporibus ademerit. Verum cum non dicat, ranas fluuiatiles caudas trahere solere, id de rana piscatrice intelligendum esse puto, quae, prout GESNERVS, ALDROVANDVS, itemque & CHARLETONIVS eam describunt, tantum non quanta quanta est, cauda existit. PLINIVS praeter illud figmentum, quod ex luto gignantur ranarum, nihil attulit, quod
huc

huc faciat. GESNERVS (b) ex ALBERTO adnotat, ranas finito Maio mense pedibus instrui cauda abiecta. Addit ex sententia AGRICOLAE, ranis anteriores pedes ex pectore, posteriores ex caudæ fissione oriri, quod ipsis nostris redarguitur, quamquam & alioquin fidem non meretur. De mustelis (c) narrat: cum ranis coire solere: cui tamen sententiæ quoque contradicit, ENZELIVM reprehendens quod imponentibus sibi piscatoribus nimium crediderit. FRANZIVS ab ARISTOTELE & PLINIO ne latum quidem vnguem discedit, nisi quod ex AELIANO afferat, eum in via Puteolos inter & Neapolim, raninum caput offendisse, ex luto prominens, ranam ex luto iri progeneratam indicans, cetera tamen adhuc lutum. (d) Sed ad eandem sententiam non accedit. Contra innuere videtur, pluvia decidere posse ranas. Porro etiam (e) cum GESNERO affirmat mustelarum cum ranis coitum, argumento nixus, quod in mustelarum visceribus pedum raninorum vestigia apparent. Cui ex eodem GESNERO contradicit in continuatione historię animalium CYPRIANVS (f) stomachi appendices id vocans, quod alii pro pedibus seu pedum digitis raninis venditarunt. Nec veteri Saxonum proverbio: *Es ward ein Quappno nie so güt, sie hefft in sich ein Vatten süth*, vt id crederet, induci se passus est. Pari ratione hunc coitum impugnat SCHWENCKFELDIVS, (g) quippe quem
ab

ab experientia destitui adfirmat. Ita quoque CYPRIANVS iis accedere non vult, qui ranas pluuiâ in terram proiici, aut ex luto nasci adferunt, de vtroque prouocans ad FRANCISCVM REDIVM. (h) Generationis ex gerino processum summatim recenset SCHWENCKFELDIVS (i) addens præter alia suo tempore sub cauda prodire pedes: quomodo vero cauda abiiciatur, aut quem patiatur casum, id silentio præterit. Tandem in opere illo biblico, cuius director celeberrimus rerum naturalium scrutator SCHEVCHZERVVS existit, generatio ranarum successiua, ranis ægyptiacis occasionem præbentibus, in margine iconismi istius, vt puto ex SCHWAMMERDAMIO fat eleganter depicta est. (k) Quanquam si quis ipse successiua huic generationi sollicita contemplatione adesse voluerit, animaduertet, credo, momenta quædam, quæ hic non exhibentur. Inficias eundem non est, numeros vndecimum & duodecimum ranis nostris apprime similes esse; Sicut & nostrarum nonnullæ fuerunt reptæ, quæ anteriores pedes nondum protenderant. Cum vero a duodecimo, ad tertium atque decimum numerum, quo rana omnibus membris absoluta adparet, ingens intercedat saltus, quo vno quasi impetu rana maximam corporis sui partem, nescio qua ratione, amittere cogitur, sane, ranas caudam ad tantam magnitudinem prouectam, vt vndecimo numero videre est, adhuc alere, numero duodecimo ab.

abiicere, id quidem est, cui ægre fidem adhibere possumus, præcipue quod generatio mensis vnius spatio absolui dicitur.

(a) *Histor. animal. Lib. IV. cap. 13.* (b) *De quadruped. ouipar.* (c) *De aquatilib. Lib. III. pag. 711.* (d) *Hist. animal. pag. 148. 149.* (e) *Lib. cit. p. 136.* (f) *Lib. cit. p. 2160.* GESNERVS *Loc. cit. pag. 712.* (g) *De piscibus Silesiæ pag. 439.* (h) *Lib. cit. pag. 776.* REDI *de Generatione insectorum pag. 75. & 209.* (i) *De reptilib. Siles. pag. 151.* (k) *Tab. CXXV.*

§. V.

Quæ igitur omnia de ranis ex aliorum sententiis in medium allata, si ad nostras applicare mens est, quæstiones quæ sequuntur formari non incongrue posse putamus.

- I. Vtrum inter reptilia, aut natatilia talis quædam singularis species existat?
- II. Vtrum istiusmodi ranæ ex luto poterint procreari?
- III. Vtrum desuper depluerint?
- IV. Vtrum ex coitu mustelarum aquaticarum cum ranis prouenerint?
- V. Vtrum verosimili ratione exponi possit, cur natura in formatione insoliti huius a via ordinaria nunc quidem declinauerit, eiusmodi ranarum fœtum producendo, qui cum pedibus caudam simul enutriuerit?

§. VI.

Ad primam quidem quod attinet sententiam, non omnino satis provide agere videtur, qui talem speciem singularem ordinaria ratione

exi-

existere posse plane voluerit negare, cum nos omnium rerum a DEO TER OPTIMO MAXIMO conditarum numerum, naturam, generandi modum, mutationes, & quæ sunt reliqua, quæ iisdem accidere solent, penitus perlustrasse, atque cognouisse, haud possumus gloriari. Verum, cum diligentissimi rerum naturalium inuestigatores tale aliquid se reperisse memoriæ non prodiderint, in fluuiatilium præsertim hac specie, quæ vbique locorum deprehenditur, & cuius cognita est, missam eam sententiam faciamus, donec vltior perscrutatio nos ea de re faciat certiores. Cumque ea dimittimus merito quoque, secundam & tertiam, utpote omni fundamento destitutas. Imo quandoquidem quarta non nititur nisi in falso deprehensis in mustelarum visceribus pedibus raninis, & in piscatoris cuiusdam relatione, qui mustelam atque ranam labiis quasi hyemali tempore coherentes vult vidisse, iste coitus merum est figmentum: multoque magis credendum, si natura vtriusque ad eundem coitum procliuis, imo quod maius, eiusdem patiens est, sane multo frequentius accidere debere, iis præsertim in locis, quæ vtraque horum fluuiatilium specie abundant.

§. VII.

Ad quintam vero, quoniam eandem affirmare audemus, corroborandam facit: primo, ut tanquam indubitatum ponamus: ranas fluuiatiles omnes, quamdiu gerini sunt, caudis gaudere.

ipsa, & fieri posse persape aliis etiam in locis, arbitramur, vt ex succi nutrientis & vegetantis abundantia & vasorum ad caudam cum sanguine lympham ducentium bonitate, atque magnitudine, quæ omnia fundamentum suum in ranæ, a qua sperma istud fuit emissum, præstantia corporis totius integritate & fœcunditate habere possunt, vt inquam, cauda iuxta cum pedibus assèruari, atque enutriri potuerit. Quæ citra solitum facta lymphæ deriuatio eo apertius prodirur, quod pedes consueto teneriores imo integrum corpus propter caudam gracilius apparet, cum illa interim carnosa satis, & prægrandis existit. Porro non prætereundum esse existimamus, lautum in piscina alimentum, & aëris circa tempus exclusionis commodam temperiem. Quibus & illud addimus, quod cum in montibus nostris, quæ gignuntur ferius aliquanto prodeunt, & aëris rigore quasi retinentur, postmodum tamen conspirante forte cælo eo fortius prorumpunt. Quod dum fit, tanto facilius aberratio aliqua in lymphæ distributione accidere potest. Quarum probabilium causarum quælibet suum si contulerit, nihil verosimilius esse existimamus, quam vt eiusmodi ranæ caudatæ producerentur. Nec ingratum foret addere, nos, cum superiori vere successiuam ranarum generationem aliquanto curatius obseruarem, animaduertisse, gerinos in aliis alimentis capiendis fuisse admodum auidos, præcipue in lacticiniis & carni-
 bus

bus leporinis, & iis eo usque intestina infar-
fisse, vt tantum non rumperentur, & excremen-
ta continuo quasi filo propenderent: imo no-
tabile exinde corporis incrementum cepisse.
Aliis vero alimentis, imo alio tempore non item.
Ex quo factum est, vt nobis persuaderemus, si li-
quere potuisset, quid illorum palato imo potius
naturæ quouis tempore conduceret, nos gerinos
istos ad eandem corporis magnitudinem solo
alimentorum beneficio perducturos fuisse, qua
conspicui fuerunt Schmidebergenses.

§. IX.

Si quis generationis ordini, vt a celeberrimo
SCHEVCHZERO exhibetur, pertinaciter infi-
stere voluerit, aut non visis, aut insuper habitis
quæ de ranis nostris produntur, facile in eam
perduci se patietur sententiam. ranas istas tunc
quidem, cum caperentur in eodem μεταμορ-
φώσεως gradu stetitisse, quem numerus vnde-
cimus, & duodecimus iconismi supra (§. IV.)
citati designat. At vero qui perpendere vo-
luerit, captas esse Augusto mense, & medio
quidem, ranas extitisse grandes, formæ solitæ
proximas, reliqua perfectas, quid quod duras,
inque caudam ex dorso protensa spina instru-
ctas, tam facile credo ad obiciendum non as-
surget. Quapropter easdem icone adiecta
(Tab. III.) vera magnitudine delineandas cu-
rauimus. Quam ipsam quoque spinam argu-
mento esse putamus perspicuo, caudam emar-

cescere tunc amplius non potuisse, cum illud, quod caudam dirigeret, cum essent gerini non solum non labefieret, sed ad spinalem potius rigorem excrescens, efficeret. ut vicina vasa lymphatica illabefactata porrectione conseruata, succum nutrientem, eo auidius imbiberent, & caudæ alendæ atque conseruandæ proximam præberent occasionem. Quare nec possibile ducimus, ut cauda in eandem magnitudinem ordinaria ratione excrescat, prout citato loco vndecimo numero exhibetur, quoniam tunc omnino maneret, nostroque similis ranarum fœtus proueniret. Taceo possibile etiam non esse ut intra mensis vnus spatium tantum incrementum capere possit.

§. X.

Denique argumentanti: Stante hac explanatione ex allatis argumentis eiusmodi ranas aliis quoque locis posse prognerari; tantum abest, ut refragari velimus, ut potius libentes profiteamur, eas sæpenumero in paludosis præcipue regionibus extitisse & extare; quamquam aut non debita attentione fuerint consideratæ, aut prout genio placuerit, pro stellionibus, aliaue venenatorum insectorum specie fuerint habitæ, quam exhorrescere maluerint, quam sollicitæ perscrutationi subiicere rerum naturalium incurii spectatores. Et si narrationibus vulgi aliqua fides adhibenda, relatum nobis meminimus, in illa ipsa piscina centum abhinc annos eundem fœtum raninum visum,

&

ergo est quod vereamur, ne in pisces forte mutantur ranulæ nostræ. Quod tamen si acciderit, nulli dubitabimus sententiam mutare simul nostram: Cetera spem alentes certissimam, fore, vt apud historiæ naturalis amatores aliquam saltem initari simus gratiam, quod non adeo frequens istud naturæ miraculum adnotare, & paucis explicare non fuerimus dignati.

(1) *Centur. IV. pag 368.*

SCHOLION.

Licet Celeb. AVTORIS amice nobis communicata, *de ranis caudatis Silesiacis* exercitatio, omnibus numeris absoluta, vlllo non egeat, multo minus nostro Scholio; in lectorum tamen gratiam, quid, vnum vel alterum hac de re autorem consulentibus, nobis innotuit, addere non iniucundum putamus. Ranarum anatomen adcuratam curiosis exhibet JACOBÆVS tractatu *de Ranis*, cui, quod ad diuersas huius, vilis quidem, multa tamen habentis, quæ curiosum fatigent, animalculi partes attinet, iungendi CASP. BARTHOLINVS fil. MALPIGHIVS, BORRICHIVS, HARVEIVS, SWAMMERDAM, MEEDHAM & COITER quorum obseruationes omnes GERARD. BLASIVS, in splendido *de Animalium Anatome* opere, Amstelodam 1681. cum fig. chart. augusta, in quarta forma excuso *part. III. cap. XXIV. pag. 290. seqq.* coniunctim dedit, inter quas CASP. BARTHOLINVS.

THO-

THOLINI pag. 295. præ ceteris huc pertinens, in ranarumque geneſin inquirens legi mere-
 tur, additaque *tabula LV. fig. II. Gerinum qua-
 tuor pedibus, caudaque prælonga inſtructum, &
 ideo figura fere lacertam mentientem, Fig. 12.*
 vero, eundem cauda ſenſim anguſtiori facta,
 totoque corpore a membranæ ſuæ inuolucris
 liberato, exhibet. Caudatas porro ranas nec
 Sileſiæ, nec aliis locis incognitas eſſe ſequenti-
 bus didicimus testimoniis. Primum Wratiſla-
 uia noſtra ſubminiſtrat, ubi, vt a viro fide di-
 gno accepimus, & quidem in pago GRVNEICH,
 quarta milliaris parte, poſt Inſulam S. Johannis
 ad viadri ripas ſito, ſæpius a piſcatore inter re-
 liqua piſcium genera ex ſtagnis ibidem palu-
 doſis extractæ, ſed, quum non adeo rari quid
 ſibi viſi ſint, neglectæ, multo minus harum re-
 rum curioſioribus monſtratæ ſunt. Secundum
 a JONSTONO *Hiſtor. natural. Quadruped. lib.*
IV. Titul. I. cap. I. artic I. pag. 131 (Edit. Am-
 ſtelodam 1657. fol) petitum, Heluetiam hac
 peculiari ranarum ſpecie (ſi ita loqui fas eſt) di-
 uitem adſerit, docetque: *In Stoebornio Bernen-
 ſum monte duos eſſe Lacus, in quibus rana magno
 capite & CAUDA LONGA conſpiciuntur. Tabu-
 la LXXV.* item Ranam terreſtrem ſiue Bufo-
 nem caudatum, depictum ſiſtit, quem tamen a
circulatoribus eſſectum, an ſufficienti ratione in-
 quirant alii, dicit. Hæc allegaſſe ſufficiat.
 COLLECTORES.

Num. II.

D. CAROLI FRIDERICI
SCHWERDTNERIMedici apud Javorenſes Celeberrimi
Diſſertatiuncula epiſtolaris

ad

SATYRAR. MEDICOR. SILESIAC.
COLLECTORES

qua

DE REQUISITIS MEDICI VERE PHILO.
SOPHI

paucis agitur.

VIRI &c.

Inſignem ſane primo anni hujus (*) menſe
percepi voluptatem, cum ex *Novis Litera-
riis Sileſiacis*, ibidemque inſerta *Episto-
la ve-
ſtra invitatoria* intellexerim, quod contra frivo-
los & petulantes artis Medicæ irriſores tam
fortes tamque periti exſurgant heroes, qui
cuncta huic arti nobiliſſimæ temere adverſan-
tium conamina infringere, ſaluberrimam do-
ctrinam hinc inde vacillantem firmiter ſtabili-
re, ſelectiſſimis rationibus & experimentis in-
dies certioſam reddere ſcite norint. Recte
aſſeruiſtis, imo optime, ſcientiam noſtram Me-
dicam non eſſe mere ſpeculatiuam, aut otio-
ſam, ſed practicam utique & negotioſam. Vi-
ro enim honeſto indignum plane rei que publi-
cæ

(*) Intellige 1736. quo exarata præſens epiſtola.

cæ perniciosum sane est axioma, quod GALBA apud SVETONIVM (1) calluisse dicitur, quod scilicet nemo rationem otii sui reddere cogatur. Destruixistis simul falsum illud figmentum: *Artem Medicam Philosophia tantum esse filiam & additamentum*; Licet enim HIPPOCRATES primus separauerit a Philosophia Medicinam, alteram tamen conjungendam cum altera idem *περὶ εὐαφημοσύνης* probe monet, adiciens: *ἰατρός γὰρ Φιλόσοφος ἰσόθεος, Medicus Philosophus Deo aequalis est.* Talem autem heic loci MEDICVM PHILOSOPHVIVM intellexerim, non instructum saltem inani rerum curiosarum, variorumque inter se discrepantium dogmatum scientia, sed qui vita sit Philosophus i. e. virtutibus præclaris præditus, & doctrina solidiori imbutus, ita ut non solum ægris, dum habet, medicas adhibere manus, sed & doctas maximeque utiles observationes hinc inde colligere & suo tempore in succum sanguinemque convertere probe sciat. Ita enim eleganter definit *Medicum* subtilis SCALIGER, quod esse debeat *Vir doctus, probus, lenis, diligens, maturus, fortunatus, DEO fretus, non sua vel scientia vel opera, vel successu tumidus, aue pecunia deditus.* Pensitemus paulisper, si lubet, qualitates, quas *Atlas iste cæli literarii* (2) a MEDICO VERE PHILOSOPHO exigit.

(1.) In GALBA cap. IX. Aliter sentit JUSTINVS præf. s. V. (2.) Ita ipsum appellatum fuisse reperi, imo HEINSIVS vocat Nostrum abyssum eruditio-

nis, mare scientiarum, solem Doctorum, genus Deorum, & maximum naturæ opus,

§. I.

Primo requirit DOCTRINAM s. ERVDI-
TIONEM eamque veram, solidam, & funda-
mentalem, non curiosam saltem aut superfi-
ciariam. Sane si verum fateri fas est, Medi-
cas exercere artes nostris temporibus nullius
fere est artis; siquidem plures dantur titulo
Doctoris Medicinæ insigniti, qui neque latine
scribere, neque morbos distinguere, neque
medicamenta scite explorare norunt, fiunt sal-
tem Doctores per nummos, & evadunt Practici
ex commentariis (sie werden Stümper, die ih-
re Kunst nur aus Büchern haben) *litteras autem
quæ marsupium non sequuntur, sed sudoris comites
sunt ac laboris, teste HERONYMO. plane igno-
rant; ita ut quod CICERO olim de homini-
bus in genere pronunciauit, (3) jam nunc de
nostro ordine sit sentiendum: Medicorum duo
esse genera, alterum indoctum & agreste, alterum
expolitum.* Hinc tanta æstimii olim fat magni
jactura, hinc tot in artem nostram scommata;
quænam vero est ratio? Accipe, in promptu cau-
sa est; dicit istam HIPPOCRATES, dum di-
cit: *Medicina omnium artium est præclarissima.
Verum propter ignorantiam, qui eam exercent, &
ob vulgi ruditatem, quod tales pro Medicis judicat
& habet, jam eo res devenit, ut omnium artium
longe vilissima censeatur.* O! si nostris degeres
temporibus DIVE SENEX, quos eheu! tibi

ex-

exprimeret planctus miseranda sæculi nostri calamitas! At cum *Doctrina sola immortalis & diuina sit in rebus nostris*, quemadmodum in libro *de liberis educandis* PLVTARCHVS scripsit (4) optime agunt amatores eruditionis medicæ, si non solum ab ineunte ætate rudimenta artis assidue ponunt, sed & in Praxi a laboribus non abhorrent, sed laboribus desinentibus in utilitatem, sic enim vere sunt & fiunt Medici præstantissimi. *Mille enim occurrunt casus morborum, vel modi, quibus inquinare conscientiam potest Medicus dexterrimus quivis*, inquit AMMANNVS. (5) Maneat igitur effatum PETRARCHAE nostris oculis pectoribusque semper affixum: *Sit Medicus scientia doctus, experientia agilis & probatus, diligentia intentus, fide & charitate insignis.* (6)

(3) *Partit. Orat. cap. XXV.* (4) *παιδεία μὲν τῶν ἐν ἡμῶν ἀδάκτων καὶ θεῶν.* (5) *In præfat. ad Prax. vulner. lethal. pag. 3.* (6) GVEVARRA *Horolog. Princip. pag. m. 191.*

§. II.

Merito peritiæ artis PROBITATEM morum anteponit Divus VLPIANVS *l. 1. ff. de Decret. ab ordine faciendis*; (7) uti enim *sapientia juxta CHRYSOSTOMVM sine pietate est malitia & pietas sine sapientia stultitia*; ita imprimis Medicus bonus sine PIETATE nemo esse potest. *Veram Medicinam quatuor innisi columnis, Physica scilicet, Astronomie, Chæmia ac PIETATE*, pronunciauit jam THEOPHRASTVS PARACEL-

CELSVS (8) cui aliud adhuc *aureum* viri huius AVREI *dictum* addere liceat, quod refert WOLFFIUS (9) inquit: *Ars est Medicina, exercenda non nisi cum bona & provida conscientia, pura pietate & magna experientia.* Quemadmodum igitur juxta effatum AVICENNAE *fides & spes aegri erga Medicum & Medicinam, saepe plus efficiunt, quam ipsa cum Medico Medicina*; ita sane nec ullus Medicorum quamvis artis praecipua ad unguem usque perceperit, quicquam magna laude dignum aut cum prospero successu consequi poterit, nisi PIETAS ipsi curae cordique fuerit. Cedro digna sunt atque adeo mihi arrident verba; ut illa ipsa Philothecariorum Albis ut plurimum inferere soleam, quae apud GVEVARRAM reperisse memini (10) dum dicit: *Sanitatis Autor DEVS; DEI Instrumentum Natura; utriusque Minister MEDICVS est.* Non solum tutissima, sed & utilissima virtus & maxime necessaria existit PIETAS; & quicumque Medicus eam colit, non potest non fortunam comitem habere in sua praxi, & famam invenire in sepulchro. Est equidem ea seculi nostri peruerfi indoles, ut Religionem Medici non solum suspectam incusare, sed & plane nullam venditare velint nonnulli. Egregium hac de re nuper vidit opusculum orbis eruditus ELIAE scilicet FRIDERICI HEISTERI, Laurentii filii, *Apologiam pro Medicis, qua eorum depellitur cavillatio, qui Medicinam in Atheismum aliosve in Theologia errores abdu-*

abdu-

abducere perbibent, & in qua simul præcipui Medici & nominatim HIPPOCRATES, GALENVS, CARDANVS, TAVRELLVS, VANINVS & BROWNIVS, qui Atheismi crimine commaculati sunt, defenduntur. Amstelod. 1736. 8vo. plag. 12.

Demonstrat ibidem Autor Patris illustris filius haud degener *Sect. I.* moris esse ut Medicis in genere crimen hoc affigatur. II. Speciatim HIPPOCRATEM, GALENVUM, AVICENNAM, AVERHOEN, HERMOL. BARBARVM, RABELAIS, PARACELSVUM, SIMONIVM, CARDANVM, VANINVM, CAESALPINVM, TAVRELLVM, SANCHEZ, SENNERTVM, SPERLINGIVM, BROWNIVM, BECHERVUM, GREWIVM, & GARTHVM de existentia Dei dubitantes tradi; III. In causas malevolentissimæ hujus obtrectationis inquiri, quarum principes curatius rei physicæ studium, credulitatis vulgi, variarumque de spectris & sagis fabularum destructionem, mediæ ævi superstitionem necessariamque sapius publici sacri cultus sepositionem. IV. & V. allegat. VI. Naturam & definitionem Athei illustrat; VII. asserit. artem medicam solidissima ministrare argumenta ad existentiam Dei probandam, id quod *Sect. VIII.* ex Osteologia; IX. ex Myologia; X. ex Physiologia; XI. ex Botanica; XII. ex generatione hominum, animalium & plantarum demonstratum it; & XIII. concludit, impossibile esse, vt medicina ad Atheismum viam pandat. Sequentibus ad XIX. usque

que HIPPOCRATEM, GALENUM, CARDANUM, TAVRELLUM, VANINUM & BROWNIVM ab hoc nigro loliginis succo vindicat; *Sett. XX.* e contrario, & *seqq.* merita Medicorum in Theologiam naturalem & revelatam ob oculos sistit, atque in XXII. explicat, ex obvia quovis die in scientia medica, consideratione magnorum operum Dei, ex vivaci imagine miseræ humanæ, & crebriore commonefactione mortis, Medicinam potius ad Pietatem, quam ad hæsitationem de existentia Dei ducere. *Sett. XXIII.* innocentiam Medicorum artisque huius nobilissimæ ex scriptura sacra evincere, eorumque habilitatem ad functiones sacras exemplo LVCAE contendere nititur tandemque *Sett. ult.* conclusionem facit: Hanc in Medicos maledicentiam esse stolidam, imo Christianis prorsus indignam. Legi hinc non sine iusta animi commotione, quod ambiguo fatis sensu Doctissimus Lubecensium a SEELEN, in vita BRASCHII, Medici cujusdam Lubecensis, refert: se vidisse olim in Saxonia sepulchrum alicujus Medici cum Epitaphio:

HIC IACET PIVS MEDICVS. (II)

Quasi miraculum esset pius Medicus & corvo rarior albo. Sufficiat unicum contrarii exemplum instar omnium allegasse, testimonium scilicet Imperatoris FERDINANDI I, quod de CONR. GESNERO ad CRATONEM effatus quondam est: *Credas GESNERVS est*

tota pietas (*) Per Dei gratiam nostra tellus te-
git Medicos complures tumulis coopertos,
quorum fama elogio probitatis insignita & post
cineres adhuc virefcit; eademque plures adhuc
alit, qui absque imploratione diuini Numinis
curationem aggredi nefas ducunt; nec ægrum
accedentes ipsum monere erubescunt, ut ad
Deum respiciat, ficque spiritualement animæ cu-
ram non negligat, ita vt ex hoc capite Illustris
Hallenstium BOEHMERI Desideriis in Dissertatione
nuperrima *De Medicorum animæ & corporis in sanandis ægris conjunctione* (12) prolatis
ex voto satisfactum fit.

- (7) Verba sic sonant: Possessores cuiusque civitatis certi de probitate morum & peritia artis eligant ipsi quibus liberos suos in ægritudine corporum committant. (8) Uti refert IOH. FABRICIVS in *Hist. Biblioth. suæ*, P. V. pag. 32 seq. (9) In *Lectio, memorab. Tom. II. pag. m. 484.* (10) *Loc. cit.* (11) Ich erinnere mich ehemals in Sachsen ein Grab eines frommen Medici gesehen zu haben, worauf diese Worte stunden: Hic jacet pius Medicus. vid. *Leben der gelehrten Teutschen*, so 1719. gestorben pag. 453 (*) S P O L L I I *Histor. Litterar. edit. Latin. pag. 31.* (12) *Occasione c. 13. X de pœnit. & remiss. Halæ 1736.*

§. III.

LENITATEM commendat tertio loco SCALIGER virtutem, quæ diis hominibusque adeo placet, ut cœlum sursum attollat, superosque rursus ad homines deorsum inclinare faciat. Commune equidem ægrotorum est vitium, quod

quod morbonæ quovis die abundanter litan-
tes, ipsam tamen adeo abhorreant, ut vel le-
vissimo aduersa valetudinis vento flante mox
vela contrahere, speque omni labi soleant. Nec
tum Medici opem poscunt, id spem inter me-
tumque collocati de die in diem subsidia qua-
rere differunt, Medici præsentia interdum plus
magis perterriti, quam rigore morbi, donec
tandem extrema necessitas eos cogat adire co-
rinthum. Hominem quærunt faciemque Me-
dici humanam humanissimi ipsi ab initio co-
lunt, mox Vertumno mutabiliores Deum ex
machina poscunt, portenta urgent. miracula
clamitant, uno ictu, uno medicamento. imo
interdum solo Medici aspectu aut alloquio
sanari gestiunt bipedum miserimi. Quodsi
nunc fortuna favente Medicus hostem acriter
impugnare, fortiterque debellare incipit, eum-
que tandem fausto omine exulare jubet, im-
mensis maectatur encomiis, ingentibus verbo-
rum honoris cumulatur acervis, *Imperator mor-
borum* nuncupatur (13) *Angelicam* habere di-
citur *faciem*, *Angelicam manus*, totus totus est AN-
GELVS. Ast quando ultimus morborum me-
dicus, Mortem dixerim, superuenit, agro-
tumque jugulat, aut illo ipso pristinae sanitati
restituto Medicus salarium postulat, o! quan-
ta datur rerum vicissitudo!

Inde canina foro latrat facundia toto. (14)

Adsunt plaustra conviciorum & sibilorum,
quibus innocentia Medici traducitur; imma-
nis

nis audit carnifex, si dolores non statim cessant; impudens hominum extinator, si æger moritur; & si munera poscit

Horridus apparet terribilisque satan. (15)

His rebus ita comparatis verum est, quod patientiam Medici utique exerceat Patiens, interim tamen non est, unde ægri intemperantia medicum crudelem reddere debeat, cum ipsum deceat esse potius hominem lenissimum & natura & disciplina, qui vitia ægrotorum alto supercilio intueri, mansuetudine superare, eosque interdum variis delinimentis capere inque id flectere conetur, ut præstantiam artis & studia artificis in posterum gratiori agnoscant mente, ipsique placidis obueniant moribus. Et licet complures ægrotorum indecenter & incompote se gerant erga medicum, maneat tamen iste in *moribus suis declarandis mansuetissimus (16)* cum nulla nobis sit

facta potestas

Excruciandi ægrum. (17)

nosque non lateat: ubi corpus ægrotat, ibi mentem plerumque languere. Imo perpendat sedulo, ideo ordinem nostrum GRATIOSISSIMUM appellari, quia Medici gratiosi, ad benefaciendum quasi nati divinaque sanandi virtutē præditi esse præsumuntur.

(13) Sic legimus, imperatorem Romanorum ANTONINVM GALENO, cum ipsum a gravi quodam morbo liberasset, pretiosam dedisse coronam cum elogio ANTONINVS Imperator Romanorum, GALENVS Morborum est. MISANDER in Cornu

Spec. III.

F

Cop.

*Cop. Part I pag 386. (14) PRVDENTIVS Hamar-
tig. v. 402 (15) Ita lufit quondam ERICIVS COR-
DVS, Prof. Heidelbergensis :*

*Tres Medicus facies habet; unam quando ro-
gatur*

*ANGELICAM; mox est, cum iuvat ipse DEVS,
Aft ubi curato pofcit fua munera morbo,*

Horridus apparet terribilisque SATAN.

*(16) CICERO de orat. lib. II. cap. XLIX. (17) VIR-
GILIVS Eccl. VI.*

§. IV.

Lenitatem comitetur DILIGENTIA, quæ ut
eloquentiffimus afferit Romanorum, in omnibus
rebus plurimum valet; hæc præcipue colenda eft Me-
dicis, hæc femper adbibenda, qua nihil eft quod
affequatur, qua una virtute omnes reliquæ virtutes
continentur. (18) En! hic genuinum & deter-
minatam fenfum vocis: CVRA; Namque

*Est fanare Dei, MEDICI CVRARE, precari
Aegroti;*

i. e. tenentur Medici, quibus fe liberosque suos
in aegritudine corporum committunt homines, (19)
omni cogitatione curaque in falutem ægroto
reddendam incumbere, ita ut non folum rerum
NATVRÆ CVRIOSI, fed imprimis falutis ho-
minum curiofi audiant i. e. folliciti, in adhi-
bendo medicinam iuftam & adæquatam, in
obfervando circumftantias morbi & fympto-
mata in præcavendo pathemata graviora & pe-
riculofiora, in adjuvando naturam interdum
erroneam aut fi mavis in purgando vel expo-
liendo corporis humani fabricam, & fic porro.
Difficile equidem eft & moleftum ad mores cu-
jus-

jusvis ægri, miri interdum capitis, se fingere,
 aut leniunt incommoda ista commodorum com-
 pensatione sapientes nonnulli, qui assiduitatem
 Medici morositate sua aut ingratitude con-
 spurcare erubescunt. Et licet quoque nil sæ-
 pius nobis præter solam gloriam relictum ma-
 neat, sufficiat officio satisfecisse suo. Rem acu
 tangit profundus SENECA, dum dicit: *Medi-
 cus non est contentus remedia monstrasse, sed admo-
 vere solet; interea sollicitus assidet, ad suspecta tem-
 pora occurrit, nullum ministerium oneri illi, nullum
 fastidio esse potest.* (*) Et rursus: *Medici parum
 docti, nec satis SEDVLI officiosissime multos occidunt.*
 Imo iam olim DIDVMVS illum saltem medi-
 ci nomine dignum esse censebat, non quidem
 qui omnino curaret sed qui nil eorum, quæ ad
 utilitatem ægri & curam pertinent, omittit.
 Non solum autem DILIGENTIA requiritur a
 Medico, dum curationem adhibet ægris; Sed
 & dum non habet cui medeatur, industriam
 suam exercent necesse est in legendo libros me-
 dicos, in colligendo casus notabiles in anno-
 tando observationes rariores, inque si fieri po-
 test, communicando ipsas cum reliquis ordinis
 sui membris. Cum enim proh dolor! hisce
 nostris temporibus plures dentur medicastri
 in Germania quam muscæ in Armenia, hic fe-
 re solus est character indelebilis Medici abso-
 luti, quo se a vulgo segregare & præ cæteris
 terræ inutilibus ponderibus distinguere potens
 est. Desidiæ nulla præbetur laurea, seque oïo,

languori & inertia dedere, abiecti est animi,
& quasi vivi hominis sepultura, imo, cum
OSIANDRO loquor, *qui in otio vivunt, neque
Reipublica serviunt, coram Deo sunt fures* (20)

(18) CICERO L. c. cap. XXXV. (19) L. 1. ff. de de-
cret. ab ord. faciend. (*) Lib. VI. de benefic. cap.
XVI. (20) II. in Thessalon. III. 12.

§. V.

MATURVS esse debet Medicus, non anno,
sed animo. Barba quidem facit virum, sed non
Medicum, aut, vt PLVTARCHVS expressit,
promissam alere barbam Philosophum non facit. In-
terim testatur VALERIVS MAXIMVS: *finxisse
antiquitatem AESCVLAPIVM barbatur, eoque
ipso innuere voluisse in Medico multarum rerum usum
& experientiam requiri.* Et hoc sane extra omnem
dubitacionis aleam positum esse nemo, nisi qui
helleboro indiget, negabit: uti enim experientia
magistra est rerum humanarum omnium &
mater scientiarum in uniuersum; ita & in spe-
cie felicitis in re medica Praxeos fulcrum est &
fundamentum, quo nisi innixa firmo stare talo
vix dici poterit ars medica. Recordor utique
heic loci istius Epilogi, quem sub finem Col-
legii cuiusdam in Materiam medicam propo-
siti ingenue satis nobis inculcabat Magnificus
Lipsiensium WALTHERVS eloquens: *Et sic
per Dei gratiam ad finem perduximus Collegium hoc-
ce, velim autem vobis, AVDITORES, auctor suasor-
que existere, ut omnia, quæ hactenus dixi, in dubium
vocetis, nihil, quod de viribus hujus vel illius herbae,*

radicis, aut alius cujusdam specifici prolatum fuit, temere credatis, sed cuncta ipsi prudenti & sufficienti exploratione instituta experiamini, sic demum vos usus faciet Medicos, & experientia felices Practicos. Sed oritur mihi dubium: quodsi ingens annorum numerus requiritur, ut quis in arte Medica certus evadere & Practicus, ut ita dicam, experimentatus effici debeat, quomodo fieri id potest, si, ceu moris est, decumbentes auxilium Medici junioris implorare verentur, veterani autem, ne altius surgat juvenis curarum pleni & invidiæ impedire sustinent; quis quæso demta hoc modo omni emergendi occasione experiendo certus aut felix in arte sua evadere potest? Sed maneat execranda hæcce seculi nostri labes, crasso silentii peplo involuta, ne crabrones me irritasse dicant frivoli. Sufficit, hic non longam annorum seriem requiri, sed potius JVDICII MATVRITATEM, ut probe quis morbum, ejusque statum, symptomata temperamenta, medicamenta methodumque medendi calleat, & posteriori loco dicta juste ac salutariter applicare noscat. Est enim *Medicina*, ex mente Illustris HOFFMANNI *Disciplina non tam memoriæ & ingenii, quam potius SVMMI JVDICII eamque ob causam, teste dudum HIPPOCRATE, omnium difficillima.* (21.) Dum enim de vita hominis tuenda agitur, sane maturo opus habet judicio Medicus, ne homines impune necasse tradatur, suamque conscientiam profundius lædat; uti enim *Principi*, inquit SE-

NECA, *curpia sunt multa supplicia, ita & Medico multa funera.* Et cum tot morbi dissimiles, dispares requirant curas, sedulo inquirat Medicus, quibus per dulcia medicamina, quibus per amara succurrendum; quibus cauteriorum adustione, quibus malagmatum placabilitate subveniendum; quibus dura ferri sectio adhibenda, quibus blanda olei lenitas infundenda, & tamen diversissimis licet curis eundem semper intendat finem, salutem nempe hominis & vitæ conservationem. Et sic inconcussum stabit atque immobile istud: *Medicamentum in manu prudentis & pii Medici esse fulmen in manu Dei.*

(21) *Præfat. ad CONRINGI Introduct. in univers. Medic. pag. m. 5.*

§. VI.

Virtutem ducem, comitem fortunam qui habet, omnia jam summa consecutus esse dicitur (22) Felices equidem jam olim Medicos deprædicavit NICOCLES, ex falso tamen præsupposito, hoc scilicet, *quia fructus eorum sol intuetur, errores vero tellus operit;* sed absit, talem imaginariam, imo absurdam sibi concipere velle felicitatem; FORTVNATVM vult NOSTER Medicum ex alio capite, i. e. stipatum bonis & tali prospero fortunæ statu utentem, ut pretiosa satis interdum remedia sibi comparare pluribus egenis largiter succurrere possit. Qui ejusmodi fortunæ subsidiis gaudent, facillime aliis subsidiari valebunt, nec vulgi applausus ipsis deerit unquam. Ast quos premit egestas & rerum curta

ta

ta supellex, quid quaeso cum illis? His sane praestantius quicquam optare nequeo illa, quam de CATONE majori consignatam legimus, felicitate, *qui scilicet adeo versatilis ingeni fuisse dicitur, ut sibi, quocumque loco vixerit, FORTVNAM ipse fabricare potuerit.* Aut si satius duxerint sequantur prudens COI consilium, dum Medicis suadet: *si feliciter curare vellent, ut non nisi temperantium dietisque suis morem gerentium agrotorum curam suscipiant.* Et cum nonnulli dentur Medici fortunatiores, quam prudentiores, i. e. quorum vitam moresque regit sola FORTVNA, non vera sapientia (23) aut ut BARCLAJVS loqui amat, *quorum incerta consilia a FORTVNA nobilitantur,* (24) *patiens esto pauper medicus, meliora speret, recordetur sapius, quod*
brevis est magni fortuna favoris, (25) nec a virtutis tramite se flecti patiatur; sola namque VIRTVS FORTVNATISSIMVM potest facere quenquam (26.)

(22) CICERO lib. X. familiar. Ep. III. & V. (23.)

IDEM Tusc. lib. V. pag. IX. (24) Argen. lib. III.

pag. m. 323. (25) SILIVS ITALICVS lib. IV. V.

734. (26.) APVLEJVS II. dogm. Plat. pag. m. 15.

S. VII.

Inuentum *MEDICINA DEI est, MEDICVS*
que peritus

Recte mortalis dicitur esse DEVS.

Quicumque igitur nobilissimam hancce artem profitetur, semper ob oculos sibi ponat, quis sit hujus fons & origo boni. Veteres jamjam medicinae repertoires, excultoresque Divorum nu-

mero accensuerunt divinisque honoribus ma-
 ctarunt, APOLLINEM inquam, MERCU-
 RIVM, DIOSCVROS, CADMVM, CHIRONEM,
 APIN, AESCVLAPIVM, PODALIRIVM, MA-
 CHAONEM, qui & HOMERO (27) Ἰσοθεός
 Φῶς laudatur, & alios, quod crederent tam ex-
 cellentem disciplinam non potuisse humanis
 ingeniis excogitari, proinde & a LVCIANO
 ABDICATO appellatur DEORVM DOCTRI-
 NA. (*) Elegans hujus asserti exemplum ex-
 hibet CVRTIVS (28) dum de nobili quodam
 Medico PHILIPPO, natione Acarnane, regi
 ALEXANDRO M. admodum fido, refert,
 cum iste potione quadam medicata salubrita-
 tem Regi reddidisset, ita ut tertio die post as-
 sumtum medicamentum in conspectum mili-
 tum venerit, ita pergit; *Nec avidius ipsum Regem,*
quam PHILIPPVM intuebatur exercitus; pro se
quisque dextram ejus amplexi grates habebant veluti
PRAESENTI DEO. (29) Quodsi autem Medi-
 cus fide salvifica imbutus majori sane cum ra-
 tione & fundamento asseverare potest, scientiam,
 quam edoctus est, a summo vitæ & sa-
 lutis fonte scaturiginem haurire, uti eleganter
 demonstratum ivit B. STAHLIVS in *Dissert. de*
DEO vera Medicina AVTORE. Hall. 1712. Sane
 in exercitio artis imperterritus progredi DEO-
 que FRETUS semper idem manere potest, sive
 amplissimis ornetur honoribus fortunisque ma-
 ximis, sive dente canino rodatur & contume-
 liis. Sciscitabatur olim ex me quidam ex il-
 lustris

Iustri patriæ nostræ gente oriundus: num scirem qualis definitio eaque accurata satis dari possit de Ephoro juvenum nobilium? cumque varia allegassem, regerebat: nullam magis adæquatam esse, quam istam: *Laudatur ab his, culpatur ab illis.* Certe si ad ullum subjectum quadrat, ad Medicum quadrat; nullum mortalium genus tam frequenter virgula notari solet censoria, quam Medicorum ordo; carpi, perstringi, vituperari, conviciis affici, scommatum stigmatibus uri, fama & existimatione lædi, omnium sermone vapulari, etiam cerdonum, vetularum, rusticorum, aut aliorum capitum cerebro plane vacuorum, hæc sunt pedisequæ & conturmata cohors, quibus plerumque stipari solet Medicus in praxi sua. Ast

- . . . *quicquid corrigere est nefas*

- . . . *levius fit patientia, (30) &*

Spes confisa DEO sola periculi

Est turris chypæusque trucem porrectus in bo-
stem. (31)

Hæc vero MIRABILIS est Planta, cui tanta vis inest & efficacia, ut tanquam in tranquillo portu animum constituat, eumque ab adversis calamitatum ventis, procellosis fortunæ æstuantis fluctibus & rigidis invidiæ tempestatibus liberum reddat ac immunem. Tangunt equidem contumeliæ animum honestum, sed non frangunt; concutiunt famam tela malevolorum sed non dirimunt;

Mens immota manet, modo su sibi conscia recti;

- - - *hic murus abeneus esto,*

Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.

(17) *Ihad* β. 212 (*) Nec multum abludit a QUINTILIANO *Declam.* CCLXVIII. dictum: *Medicina auctores, ante omnia accepimus DEOS; sive (ut maxime reor) ut hæc infirmitas hominum haberet adjuvmenta aliqua, atque solatia: sive tantum huic arti attribuere majores, ut eam vix crederent humanis potuisse ingenis inveniri: sive ipsa medicina per se sacrum est.* (28) *Lib. III cap. VI.* (29) *L. c. §. 17.* (30) HORATIVVS I. *Carm. od. XXIV.* (31) CLAVDIANVS in *Ruffin. v.* 264.

§. VIII.

Nullam presumptionem periculosiorem esse, quam de propria scientia aut justitia superbire, mellissius testatur AVGVSTINVS, & sapientissimus SOCRATES SVPERBIAM humilitatem esse stultitiæ, optime pronunciauit (32) Interim tamen commune hoc est generis humani vitium. ut, quando quis capram cælestem orientem conspexisset sibi videtur, mox magno fastu turgidus, insolentius efferri assuescat, alto supercilio cæteros despiciat, meras ampullas & sesquipedalia verba proferat, more pavonis circumcirca rotetur, & dictis, factis, moribus, gressu & incessu ita intumescat, ut rumpi & crepare quovis momento credatur. Fuerunt & olim inter medicos, qui stulta arrogantia sibimet ipsis ob medendi peritiam divinos honores adscriberent, quorum MENECRATEM PHILIPPVS, ALEXANDRI

DRI

DRI pater urbaniffime riſit; ille enim adeo ſuperbia turgebat, ut ſeipſum JOVEM appellaret. Miſit autem aliquando literas ad PHILIPPVM Macedonum regem in hæc verba: *PHILIPPO MENECRATES JVPITER ſalutem.* Ad ea reſcripſit PHILIPPVS: *PHILIPPVS MENECRATI ſanitatẽ; conſulo ut ad Anticyram te conferas.* (33) Quid quæſo ſtolidius? Cum autem jam apud veteres Romanos SVPERBIA ingens fuerit facinus, ita ut TARQVINIO pro multis ſcleribus (hominem autem libidine præcipitem, avaritia cœcum, crudelitate immanem, furore vecordem fuiſſe ſcias) SVPERBI nomen dederint, putarintque ſufficere convicium; (34) ſane nos qui ſacram proſitemur religionem, maxime pudeat, minimeque decet fatuoſe contemnere alios, deprimere, iisque audacter inſultare. Felix vtique eſt Medicus, qui vulgi captare benevolentiam & favorem Magnatum ſibi conciliare valet, non tamen inde habet, ut ſua vel *ſcientia*, vel *opera* vel *ſucceſſu tumefactus* criſtas attollat, ſeque SVPERBVM præbeat; *Vulgus enim ſic eſt, ut ex veritate pauca, ex opinione multa æſtimet,* (35) & o! quam facile

Scinditur incertum ſtudia in contraria vulgus! (36)

optimatum autem gratia numquam ſtabilis, ſed facile immutatur, cujuſque moribus, aut etiam eodem, quo ſe fortuna, inclinatur. (37) Accedit, quod execrandam Deoque & hominibus exoſam

sam SVPERBIAM presso pede sequantur pœ-
næ grauissimæ; sunt autem, censente ita pio
quodam Politico, *due summe pœne SVPERBO-
RVM: una error in consiliis, & altera infelicitas
eventuum in rebus gerendis.* (38) Prudens itaque
Medicus fausto eventu PRVDENTII calcabit
vestigia, canentis: (39)

*Desine grande loqui: frangit Deus omne superbum;
Magna cadunt, inflata crepant, tumefacta pre-
mentur;*

*Disce supercilium deponere, disce timere
Ante pedes foveam, quisquis sublime minaris,*

Hinc nunquam affectabit esse garrulus aut
grandiloquus, in quorum gregem merito re-
ponuntur illi, qui *κατασοχηροεργήματα* sua
ubique jactant, vividos nimirum latices, olea
incombusta, hieras hermeticas, panaceam,
mumiam magneticam, aurum potabile, pul-
veres vipereos gemmatos, bezoardicos, the-
riacales essentias, tincturas & id genus reme-
dia alia sexcenta, quæ nouis nominibus Arabi-
cis dicam an Abracadabrics involvunt; ubi il-
los eleganter satis depinxit Celeberrimus MEN-
CKENIVS; (40) neutiquam ille Medicorum
experientissimus audit, qui circumforaneas
agyrtarum grandiloquentias imitari didicit.

(32) τὸς ἀνοίας φθύγγια. Ein vornehmer Ministre
am Dresdnlischen Hofe pflegte zu sagen: Einem
Zoffärtigen sässe auf einer Achsel ein Hare,
und auf der andern ein Bärenhäuter. (33) AE-
LIA-

LIANVS *Histor. var. XII. 51.* PLVTARCHVS
Apophthegm. cap. LXXXIV. qui AGESILAO id tri-
 buit. (34) SERVIVS *ad XI. Aeneid. VIRGILII.*
 (35) CICERO *pro ROSCIO c. X.* (36) VIRGILIUS
II. Aeneid. v. 40. (37) IUSTINVS *lib. V. cap. I.*
 (38) RICHTER *Axiomat. Polit. pag. 357.* (39) Pfy-
 chomach. v. 286. *seq.* (40) *Declamat. I. de Charlat.*
erudit. pag. 10. Edit. Amstelod. 1716.

§. IX.

Mundus regitur opinionibus & nummis, ve-
 rumque sapit quod dixit PETRONIVS:

*Quisquis habet nummos, secunda navigat aura
 Fortunamque suo temperat arbitrio.*

PECVNIA est *nervus rerum gerendarum & effe-
 dix multarum magnarumque voluptatum,* (41)
 cui obediunt omnia & ad cuius custodiam natu-
 ra omnes homines quasi adstrinxit, ubi PLINIVS
 loqui amat, ita ut infelix esse credatur, qui ca-
 ret huius ope, interim tamen illam ipsam Deam
 velle facere, cœloque locare turpe esset ac ne-
 fas. *Pecunie est imperandum, non serviendum,*
 inquit concinne SENECA; *est enim ancilla, si
 uti scias, domina si nescias.* Medico itaque me-
 rito indignum censet NOSTER, PECVNIAE
 ESSE DEDITVM, ita ut non nisi ditioribus
 opem ferre, iis autem, quibus res est an-
 gusta domi, omnem denegare, aut etiam so-
 lus omnia, devorare, nullumque alium medi-
 cum juxta se esse vellet, quo nisi omnia cedant.
 Gratis equidem Medicus curare non tene-
 tur,

tur. (42) sed salarium ipsi debetur, etiam si de eo non conuenerit (43) & si non conuenerit, potest petere officio iudicis, (44) si autem conuenerit de salario, competit actio in factum; (45) interim tamen caveat sibi, ne in vitium irruat auaritiæ, quippe quo vix tetrius dici potest. Dixeris enim avarum, dixeris omne malum. Tam immane est scelus hoc, ut omnem fidem, probitatem, cæterasque artes bonas subvertat; (46) tamque pertinacis est moris, ut vix, ubi semel radices egit, eradicari queat. Absit igitur a Medico - Philosopho & Christiano turpis AVARITIA, quam metropolin omnis improbitatis merito dixit DIOGENES, nec se cæca bonorum libidine corrumpi patiat, sed quo valentior nummis, eo lubentius egenis succurrere, manusque auxiliatrices paupertati præbere non dedigne- tur, probe memor istius: *numquam homines ad similitudinem Dei propius accedere, quam cum sint benefici; dignum esse decipi, qui de recipiendo cogitat, dum dat.*

(41) CICERO de finib. lib. II. cap XVII. (42) C. non sane 14. qu. 5. Felin. in C. tria nos. de homicid. spec. tit. de salar. s. fin. n. 2. (43) Lib. I. s. 1. ff. de extraord. cognit. BALDVS in leg. I. Cod. Mandati. (44) IDEM in l. 1. ff. de extraord. cognit. & in L. 1. princip. ff. si mens. fals. mod. dixerit. (45) BARTOLVS in L. nec quicquam §. ubi decretum l. 1. n. 3. ff. de off. Procons. (46) SALVSTIVS bell. Catilin. cap. X.

TANTVM.

Quæ

Quæ reſtant, prout reſtare quædam LE-
CTOR facile diuinabit, docti huius & egre-
gii ſcripti, propter loci nobis arcte præſcripti
angultiam in ſequens ſpecimen ſerua-
bimus.

IN-

INDEX.

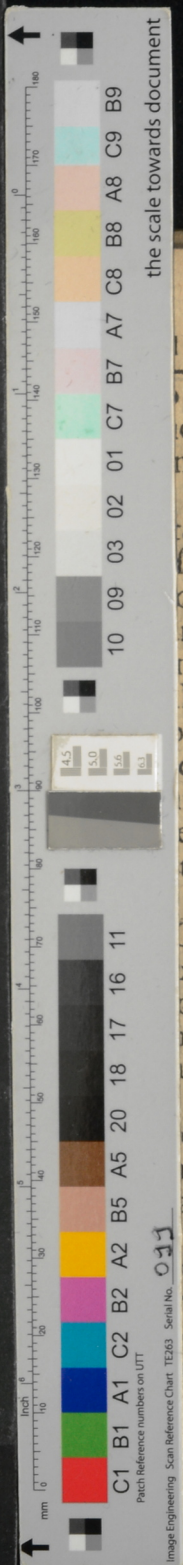
- Obferuar. I. Anni 1736. Wratiflauia demortuorum Index. pag. 3.
- II. Anonymi; Puer Iudæus, quoad genitalia monftrofus, neque tamen Hermaphroditis adnumerandus. 5
- III. Febris continua, feminam a cane rabido ante nouem feptimanas morfam corripiens, letalis. 17
- IV. Gothf. Henr. Burgharti; Mørbi fpafmodici, circa Sabothum longe lateque grafantis, hiftoria. 26
- V. Calamitatũ phyficarũ, Silefiam hætenus prementium breuis recensio. 38
- VI. Ioh. Gottl. Bergmanni; Abfcelfus in capite poft quartanam. 45
- VII. Chriftoph. Timoth. Burgharti; Rariores quædam Hæmorrhagiæ. 49
- VIII. Gothf. Henr. Burghart. Succinum Silefiacum. 55

Mantiffa.

- Num. I. Godofredi Langhans, de Ranis caudatis exercitatio. 58
- II. D. Caroli Friderici Schwerdtneri, Differtatio epiftolaris, ad Medicorum Silefiacorum Satyrarum collectores, de requisitis Medici vere Philofophi. 72

f. 5. p. 103. dff. 5.
p. 103. dff. 3.
p. 95. dff. 3.
p. 103. dff. 7.
p. 103. dff. 1.
p. 128. f. 1.
p. 110. f. 1. dff. 2.
p. 162. f. 11.

nostri solaris systema-
te, vno verbo, planetae,
m stellam fixam, tan-
vagantes, & propter
tae suae, siue illa circu-
sue parabolica fit, per-
ostrum systema aduena-
m extendentes & sic in
m venientes, moxque
li, sub quo cernuntur
parbatos, vel caudatos
deesse ipsi videntur ar-
m eandem haud plane
entia, modo ex obser-
t, Cometam supra Sa-

OLION.
xplicando Cometarum
omenis maximam par-
nam hypothesin adopta-
quod de mutatione cor-
in Cometam, & destru-
er Cometam dicit, non
n inuenerit. Curiosum
aetermittendum, quod
Sinops. Cometic. habet,
tentiae robur aliquod
Nam Cometarum
dos, vbi scilicet eorum
orbitae telluris inter-
secat,